

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Bakalářská práce**

**2015**

**Eliška Mrázková**

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Eliška Mrázková**

**Mediální výchova pohledem studentů**

*Bakalářská práce*

Praha 2015

Autor práce: **Eliška Mrázková**

Vedoucí práce: **Mgr. Radim Wolák**

Rok obhajoby: 2015

## **Bibliografický záznam**

MRÁZKOVÁ, Eliška. *Mediální výchova pohledem studentů*. Praha, 2015. 53 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Radim Wolák.

## **Abstrakt**

Mediální výchova je zaměřena na systematické zvyšování mediální gramotnosti a ve většině vyspělých států je zařazena do systému vzdělávání na různých stupních školských institucí. Cílem bakalářské práce je přinést odlišný pohled na problematiku mediální výchovy, a to konkrétně ze strany studentů. Práce je věnována výuce mediální výchovy a zároveň měla poskytnout vhled do situace na konkrétním gymnáziu.

Teoretická východiska popsaná v první kapitole práce poskytují základní přehled spojený s vymezením elementárních pojmů a přiblížením současné podoby a stavu mediální výchovy. Stěžejní část práce tvoří výzkum postavení mediální výchovy na středních školách. Konkrétní výzkum byl realizován na Gymnáziu Třebíč, kde uplatňují výuku mediální výchovy formou dobrovolně volitelného semináře pro studenty. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou ohniskových skupin mezi studenty třetího a čtvrtého ročníku gymnázia. Souběžně s kvalitativním výzkumem byl realizován kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření mezi studenty druhého ročníku gymnázia. Spojení obou zvolených metod zajistilo vyšší objektivnost výzkumu a přineslo ucelenější a přesnější závěry.

## **Klíčová slova**

Mediální výchova, mediální gramotnost, média, výzkum, studenti, gymnázium

## **Abstract**

Media education is focused on the systematic increase of media literacy, and in most developed countries it is included in the education system at various levels of educational institutions. The aim of this thesis is to bring a different perspective on the issue of media education, and specifically from the point of view of students. The thesis concerns the teaching of media education and also provides an insight into the situation at a particular grammar school.

Theoretical solutions described in the first chapter of the thesis provide a basic outline associated with the definition of concepts and with the approach to current forms of media education. The central part consists of the research of the status of media education in secondary schools. The specific research was realised at grammar school in Třebíč, where the teaching of media education is applied through voluntary optional seminars for students. The research was conducted by using a qualitative method of focused groups among students of the third and fourth year of grammar school. Concurrently with the qualitative research, quantitative research was conducted through a questionnaire survey among students of the second year of grammar school. Bringing both selected methods together ensures a greater objectivity of the research, and brings more consistent and accurate conclusions.

## **Keywords**

Media education, media literacy, media, research, students, grammar school

**Rozsah práce:** 90 066 znaků

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. května 2015

Eliška Mrázková

## **Poděkování**

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Radimu Wolákovi za odborné rady a připomínky, ochotu, vstřícnost a individuální přístup při vedení mé bakalářské práce.

Současně děkuji vedoucím pracovníkům, pedagogům a studentům Gymnázia Třebíč, kteří mi poskytli užitečné poznatky, informace a materiály ke zpracování mé práce.

<b>Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK</b> <b>Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce</b>									
<b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:</b>									
<b>Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:</b> Mrázková Eliška	<table border="1"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">30-05-2014 -1-</td> </tr> <tr> <td>Cj: 4448</td> <td style="text-align: center;">Přijímá: _____ Škártařská buňka: _____</td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	30-05-2014 -1-	Cj: 4448	Přijímá: _____ Škártařská buňka: _____	Přiděleno:	
Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		30-05-2014 -1-							
Cj: 4448		Přijímá: _____ Škártařská buňka: _____							
Přiděleno:									
<b>Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:</b> 2012/2013									
<b>E-mail diplomantky/diplomanta:</b> mrazkova.eliska@gmail.com									
<b>Studijní obor/forma studia:</b> Mediální a komunikační studia (B7202) kombinovaná forma									
<b>Předpokládaný název práce v češtině:</b> Mediální výchova pohledem studentů									
<b>Předpokládaný název práce v angličtině:</b> Media Education from the View of Students									
<b>Předpokládaný termín dokončení</b> (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezi) LS 2014/2015									
<b>Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce</b> (max. 1000 znaků): Postupná medializace společnosti, stále více výraznější role médií v každodenním životě člověka a rostoucí vliv mediálních obsahů na chování jednotlivců představují důvody k potřebě vzdělávání společnosti v oblasti médií. Mediální výchova má za cíl zvyšovat mediální gramotnost, která jedincům umožňuje analyzovat a hodnotit přijímané obsahy a díky tomu snižovat rizika spojená s využíváním masových médií. Přesto reálná implementace mediální výchovy do všeobecného vzdělávání není příliš aktivní. Proto jsem se rozhodla ve své bakalářské práci prozkoumat současné pojetí výuky zaměřující se na vzdělávání studentů v oblasti mediální výchovy na Gymnáziu Třebíč. Cílem mé práce je analyzovat mediální výchovu jako vzdělávací téma pohledem studentů. V teoretické části mé práci se pokusím přiblížit problematiku mediální výchovy a její ukotvení v současných školních dokumentech. V praktické části se konkrétně zaměřím na porovnání postojů k vzdělávání v oblasti mediální výchovy u studentů Gymnázia Třebíč. Do své práce zařadím studenty, kteří aktivně navštěvují seminář týkající se mediální výchovy a studenty, kteří se rozhodli upřednostnit jiné semináře.									
<b>Předpokládaná struktura práce</b> (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):									
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Úvod (cíle práce, zdůvodnění výběru tématu, nastínění zkoumané problematiky)</li> <li>2. Mediální výchova <ol style="list-style-type: none"> <li>2.1. Mediální gramotnost</li> <li>2.2. Mediální výchova</li> <li>2.3. Místo mediální výchovy v současných školních dokumentech</li> <li>2.4. Problematika zavádění mediální výchovy do praxe</li> </ol> </li> <li>3. Analýza obsahu mediální výchovy <ol style="list-style-type: none"> <li>3.1. Cíl výzkumu</li> <li>3.2. Stanovení hypotéz</li> <li>3.3. Metodologie a technika sběru dat</li> <li>3.4. Cílová skupina</li> <li>3.5. Vlastní výzkum</li> <li>3.6. Finální výstupy a hodnocení</li> </ol> </li> </ol>									



5. Závěr

6. Použitá literatura

7. Seznam příloh

8. Přílohy

**Vymezení zpracovávaného materiálu** (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

**Postup (technika) při zpracování materiálu:**

V teoretické části se zaměřím na studium odborné literatury a článků vztahujících se k danému tématu a následně rešerše odborné literatury sloužící k vysvětlení základních pojmů a termínů.

Praktickou část zahájím analýzou materiálů používaných v semináři mediální výchovy. Následně provedu polostrukturované hloubkové rozhovory se studenty Gymnázia Třebíč. Poté se pokusím vhodně interpretovat získané výsledky a navrhnout možnosti rozvoje dosavadní situace.

**Základní literatura** (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

**BUCKINGHAM, D. *Media education : literacy, learning and contemporary culture*. Cambridge, UK : Polity Press/Malden, MA: Blackwell Pub., 2003. 219 s.**

Knihy shrnuje hlavní záměry mediální výchovy a popisuje historický vývoj celého oboru. Publikace rovněž pojednává o současném stavu oboru a popisuje techniky, které jsou použitelné ve školním prostředí.

**JIRÁK, Jan - WOLÁK, Radim. *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*. Praha: Radioservis, a.s., 2007. 152 s. ISBN 978-80-86212-58-6**

Publikace je sborníkem příspěvků ze dvou různých konferencí, které se týkaly médií a mediální gramotnosti a které proběhly v roce 2007. Příspěvky mají za cíl poukázat na provázanost médií, mediální výchovy a vzdělávání.

**MIČIENKA, Marek - JIRÁK, Jan. *Rozumět médiím*. 1. vyd. Praha: Partners Czech, 2006. ISBN 80-239-6762-2.**

Metodologická příručka je určena pedagogické veřejnosti a obsahuje 8 kapitol, které charakterizují oblasti mediální výchovy. Každá kapitola obsahuje praktické lekce, jejichž cílem je aktivní zapojení žáků výuky a zvýšení jejich mediální gramotnosti.

**POSPÍŠIL, Jan – ZÁVOZDNÁ, Sára Lucie. *Mediální výchova*. 1. Vyd. Computer Media, s.r.o., 2009. 88s. ISBN 978-80-7402-022-3.**

Učebnice mediální výchovy má napomáhat pedagogům vzdělávat studenty v oblasti médií a komunikace. Jedním z cílů publikace je pomoci pedagogům a studentům proniknout do problematiky médií a naučit je kriticky zhodnotit mediální obsahy.

**ROTH, Jiří. *Mediální výchova v Čechách*. 1. Vyd. Tutor, 2007. 118. s. ISBN 80-86700-25-9.**

Publikace seznamuje čtenáře s mediálním světem, především s tištěnými médii. Autor konfrontuje česká tištěná média s rozhlasem, televizí a internetem a v každé kapitole knihy porovnává výuku žurnalistiky se skutečnou praxí.

**ŠVAŘÍČEK, Roman - ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. Vyd. Portal, 2010. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.**

Publikace má přiblížit čtenářům základní metody kvalitativního výzkumu. Publikace je koncipována jako návod ke zdárné realizaci kvalitativního výzkumu studenty pedagogických a sociálních věd.

**Diplomové práce k tématu** (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BENEŠOVÁ, Pavla. Mediální výchovou k mediální gramotnosti. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta, 2009. Vedoucí bakalářské diplomové práce Doc. PhDr. Hana Kasíková, CSc.

DUFEK, Ondřej. Mediální výchova v současných učebnicích českého jazyka. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta, 2011. Vedoucí bakalářské diplomové práce prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

KAŠPÁRKOVÁ, Lenka. Mediální výchova v České republice a Velké Británii – porovnání přístupů. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák

NOVOTNÁ, Jana. Didaktická analýza učebnic OV – ZSV (průřezové téma mediální výchova). Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2012. Vedoucí magisterské diplomové práce PhDr. Věra Jirásková, Ph.D.

ORŠOŠOVÁ, Lenka. Mediální výchova – začlenění do výuky jazyků a učební materiály pro výuku angličtiny. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2011. Vedoucí magisterské diplomové práce PhDr. Ivo Sýřiště

PAUZAROVÁ, Kateřina. Mediální gramotnost a mediální výchova jako téma odborného výzkumu. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2013. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák

ROČŇÁK, Jakub. Mediální výchova na školách – kriticko-analytický či produkční přístup. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2012. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák

VÍZKOVÁ, Zuzana. Analýza metodologických materiálů k výuce mediální výchovy v ČR. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2013. Vedoucí magisterské diplomové práce RNDr. Dominik Dvořák, Ph.D.

VÍZKOVÁ, Zuzana. Stav mediální výchovy na vybraných školách. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2011. Vedoucí bakalářské diplomové práce PaedDr. Nataša Mazáčová

Datum / Podpis studenta/ky

30.5.2014

  
.....

**TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:**

**Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:**

**Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:**

**Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.**

**Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.**

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

  
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

**TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.**

## Obsah

<b>ÚVOD.....</b>	<b>1</b>
<b>VZTAH K TEZÍM .....</b>	<b>2</b>
<b>1. POSTAVENÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY V INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI.....</b>	<b>3</b>
1. 1. POJETÍ MEDIÁLNÍ GRAMOTNOSTI .....	4
1.1.1. Funkční gramotnost .....	4
1.1.2. Informační gramotnost.....	5
1.1.3. Mediální gramotnost .....	5
1. 2. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA .....	6
1.2.1. Přístupy k mediální výchově .....	7
<b>2. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA V ČESKÉM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU.....</b>	<b>9</b>
2. 1. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM .....	10
2. 2. MATERIÁLY PODPORUJÍCÍ VÝUKU MEDIÁLNÍ VÝCHOVY.....	11
<b>3. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA POHLEDEM STUDENTŮ .....</b>	<b>13</b>
3. 1. METODOLOGIE .....	14
3. 2. VÝSLEDKY VÝZKUMU .....	19
3.2.1. Výsledky analýzy dokumentů a individuálních rozhovorů.....	19
3.2.2. Interpretace poznatků z diskuzí .....	21
3.2.3. Interpretace výsledků dotazníkového šetření .....	29
3. 2. ZÁVĚRY VÝZKUMU .....	36
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>41</b>
<b>Seznam použitých zdrojů .....</b>	<b>42</b>
<b>Seznam použitých zkratk .....</b>	<b>46</b>
<b>Seznam grafů .....</b>	<b>46</b>
<b>Seznam příloh .....</b>	<b>47</b>
<b>Přílohy.....</b>	<b>48</b>

## Úvod

Tématem mojí bakalářské práce je mediální výchova pohledem studentů. Motivem pro prozkoumání mediální výchovy ze strany studentů byl nejen můj osobní zájem o danou problematiku, ale především snaha uchopit mnohokrát zpracovávané téma z jiného pohledu a případně přinést nové poznatky do nastolené diskuze. Zároveň poskytnu prostor studentům pro vyjádření vlastních názorů k danému tématu a dodávám zpětnou vazbu pedagogům pro jejich další práci.

V dnešním světě média prostupují a ovlivňují naše životy a je velmi nesnadné se jim vyhnout či se od nich zcela izolovat. Současnou etapu lidské společnosti proto můžeme označit termínem informační věk, který je spojený s nárůstem objemu informací a počtem komunikačních kanálů využívaných pro jejich přenos. Aktuální problém je přemíra informací, s kterými se většina z nás běžně setkává. Každý jedinec by měl být schopen vybrat, vyhodnotit, zpracovat a vhodně interpretovat potřebné informace či kriticky analyzovat mediální obsahy a umět se bránit jejich negativním vlivům. Tato základní výbava člověka je nazývána mediální gramotností. A právě mediální výchova by měla poskytnout vzdělání v oblasti mediální komunikace. Výuka mediální výchovy je proto v České republice stejně jako ve většině vyspělých zemí zařazena do systému vzdělávání na různých stupních školských institucí. Ovšem pojetí mediální výchovy, podobně jako názory studentů na její důležitost a potřebnost, se mohou značně lišit.

Teoretická východiska jsou popsána v první kapitole mé práce. Poskytují však pouze základní přehled spojený s uvedením do dané problematiky, s vymezením základních pojmů a přiblížením současné podoby a stavu mediální výchovy v České republice.

Cílem mojí práce je zmapovat situaci a názory studentů na konkrétním gymnáziu. Nejedná se o poskytnutí generalizujícího popisu současné situace a ani realizovaný výzkum nelze považovat za reprezentativní. Záměrem je popsat současný stav mediální výchovy a prostřednictvím výzkumu získat poznatky studentů o jejich přístupu k mediální výchově a mediálnímu prostředí. Informace získané v diskuzích mohou navíc poskytnout možnost porovnat rozdíly v přístupu studentů, kteří se o mediální výchovu zajímají, s názory ostatních studentů. Závěry je nutné brát jako inspirativní sondu do aktuálního stavu mediální výchovy.

## Vztah k tezím

Přestože teze bakalářské práce byly vypracovány přibližně rok před vznikem této práce, nedošlo ve struktuře práce k výrazným změnám. Předběžné názvy kapitol, které jsou uvedeny ve formuláři s žádostí o přidělení tezí, byly upraveny tak, aby přispěly k přehlednosti a provázanosti celého materiálu a zároveň pozvedly literární úroveň práce. První dvě kapitoly uvedené v tezích byly zahrnuty pod jeden celek s názvem Postavení mediální výchovy v informační společnosti. Jedná se o kapitoly vymezující především základní pojmy spojené s tématem a umožňující základní vhled do problematiky. Druhá teoretická část práce nazvaná Mediální výchova v českém vzdělávacím systému nahradila původní název Místo mediální výchovy v současných školních dokumentech, avšak obsah kapitoly zůstal obdobný.

K hlavní změně došlo v oblasti výzkumu, kde se původně předpokládalo provedení polostrukturovaných hloubkových rozhovorů se studenty gymnázia. Po bližším prostudování jednotlivých metod kvalitativního výzkumu, byly však rozhovory nahrazeny vhodnější metodou ohniskových skupin. Zatímco hloubkový rozhovor získává poznatky od každého účastníka zvlášť, metoda ohniskových skupin umožňuje diskuzi s více než třemi osobami najednou, přičemž zároveň využívá skupinových interakcí, které samovolně vznikají a probíhají během debaty. Díky tomu může dojít k rozšíření množiny získaných poznatků či otevření nových témat, která původně nebyla zamýšlena, avšak pro účastníky diskuze jsou klíčová. Souběžně s kvalitativním výzkumem byl realizován kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, čímž byla zajištěna vyšší objektivnost výzkumu a dosaženo ucelenějších a přesnějších závěrů.

Pro zmapování současné situace na vybraném gymnáziu byla metoda analýzy dokumentů doplněna o individuální rozhovory s příslušnými pedagogy. Rozhovory však netvořily jádro výzkumu, pouze umožnily získat náhled do současné situace na gymnáziu.

# 1. Postavení mediální výchovy v informační společnosti

Aktuální etapu lidské civilizace můžeme označit termínem informační společnost, společnost znalostí či vědomostní společnost. Současná doba je charakteristická informační explozí. Objem poznatků a informací, které má lidstvo k dispozici, se už od konce 18. století každých deset let zdvojnásobuje. Současná informační společnost využívá především digitální zpracování a uchovávání informací. Následný přenos a distribuci informací v digitalizovaném tvaru umožňují informační sítě. Ty zajišťují rychlý přenos informací na obrovské vzdálenosti při zanedbatelných nákladech. V důsledku toho dochází k propojování celého světa a globalizaci ekonomiky.<sup>1</sup> Tato situace však přináší i řadu rizikových faktorů. Především přemíra informací zapříčiňuje jejich matoucí a chaotické přijímání a dezorientaci v mediálním obsahu.

Potřeba být informován hraje nezaměnitelnou roli v životě každého jedince. Avšak většina informací, které v běžném životě získáváme, nepochází z naší bezprostřední zkušenosti, ale je nám zprostředkována médii. Média stále více prostupují náš společenský, kulturní, ekonomický i politický život a ovlivňují naše chování, postoje i názory. Je tedy patrné, že média mají značný vliv na kvalitu života každého jednotlivce. Tento proces je označován jako medializace. Mediální sdělení však mají různorodý charakter a jsou vytvářena s odlišnými záměry.<sup>2</sup> Proto by základní schopností každého člověka měla být práce s médii. Schopnost vybrat, vyhodnotit, zpracovat a vhodně interpretovat potřebné informace či kriticky analyzovat mediální obsahy je v současné době více než nutná. Každý jedinec by měl využívat média k získání co nejkvalitnějších informací a měl by být schopen bránit se jejich negativním vlivům. Tato základní výbava člověka je nazývána mediální gramotností, tedy vzdělání jedince v oblasti mediální komunikace. Potřeba systematického zvyšování mediální gramotnosti u veřejnosti vedla ke vzniku mediální výchovy jako svébytné oblasti v rámci všeobecného vzdělávání.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> ZLATUŠKA, 1998, s. 1-6

<sup>2</sup> JIRÁK, WOLÁK, 2007, s. 6-7

<sup>3</sup> JIRÁK, WOLÁK, 2007, s. 6-7

## 1.1 Pojetí mediální gramotnosti

V nejširším pojetí můžeme pojem gramotnost spojit se schopností vykonávat jakoukoliv činnost. Gramotností však nejčastěji obecně chápeme jako schopnost člověka číst a psát. Kromě těchto dvou základních dovedností je třeba zdůraznit, že gramotností se také rozumí schopnost jedince porozumět čtenému a psanému textu. V každém stupni společnosti se však postupně rozšiřuje seznam dovedností, které jsou očekávány u gramotného člověka. Pojem gramotnost tedy podléhá vývoji a odráží proměny společnosti a kultury.<sup>4</sup> Proto lze v dnešní době pojem gramotnost konkretizovat podle jednotlivých druhů, např. občanská nebo právní. S rozvojem nových technologií vznikl nový pojem, a to počítačová gramotnost.

Rostoucí význam informací a nepostradatelná role médií jako zdroje informací mají největší vliv na další rozšíření pojmu gramotnost. Proto v současnosti mezi nově definované gramotnosti řadíme gramotnost funkční, informační a mediální. Tyto nové gramotnosti se značně prolínají a rovněž odrážejí aktuální rozvoj společnosti, který je spojen především s rozvojem informačních technologií a jejich prostupováním do každodenního života jednotlivce i společnosti. Podobné rozdělení uvádí i závěrečná zpráva z konference 21st Century Literacy. Seznam tzv. gramotností pro 21. století obsahuje technologickou gramotnost, tedy schopnost práce s novými médii, a informační gramotnost, kterou se rozumí schopnost vyhledat a vyhodnotit informace. Do tohoto výčtu patří také mediální kreativita, což znamená schopnost pochopit a vytvářet mediální obsahy, a rovněž sociální dovednost a zodpovědnost.<sup>5</sup>

### 1.1.1 Funkční gramotnost

Nejvýstižněji lze funkční gramotnost definovat jako „*schopnost člověka participovat na světě informací.*“<sup>6</sup> Jde tedy o dovednost zorientovat se ve světě informací a získané informace využívat k lepší integraci do společnosti.<sup>7</sup> Funkční gramotnost však není totožná s úrovní vzdělání. Funkční gramotnost má měřit výsledky vzdělávání a přispívat ke zlepšení vzdělávacích obsahů.

---

<sup>4</sup> RABUŠICOVÁ, 2002, s. 15-17

<sup>5</sup> DOMBROVSKÁ, 2004, s. 7-18

<sup>6</sup> RABUŠICOVÁ, 2002, s. 10-11

<sup>7</sup> RABUŠICOVÁ, 2002, s. 10-11

Funkční gramotnost byla v rámci mezinárodního výzkumu gramotnosti dospělých IALS rozdělena do 3 skupin: gramotnost literární, tedy schopnost najít a pochopit informace v textu, gramotnost dokumentová, což znamená schopnost najít a použít konkrétní informaci, a gramotnost numerická, tedy schopnost práce s čísly. Součástí funkční gramotnosti je i schopnost dorozumět se v cizím jazyce, především v angličtině.<sup>8</sup>

### 1.1.2 Informační gramotnost

V současnosti existuje celá řada výkladů pojmu informační gramotnost. Nejčastěji citovaná je definice American Library Association, která byla zveřejněna ve zprávě Komise pro informační gramotnost. „*K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, a dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich další mohli učit. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.*“<sup>9</sup>

Doporučení pro rozvoj informační gramotnosti by měla vycházet z výzkumů funkční gramotnosti, čímž dochází ke značnému propojení funkční a informační gramotnosti. Informační gramotnost pak vytváří kontext pro mediální gramotnost.

### 1.1.3 Mediální gramotnost

Papež Pius XII. již v roce 1950 řekl: „*Budoucnost lidské společnosti a stabilita jejího vnitřního života do značné míry závisí na udržení rovnováhy mezi silou komunikačních technik a schopností jednotlivce na ně reagovat.*“<sup>10</sup> Média ovlivňují názory, postoje a prostupují život každého jedince v naší společnosti. Potřeba orientovat se v širokém spektru mediálních produktů, schopnost využívat mediální nabídku, pochopit podstatu mediálních obsahů či vytvářet mediální sdělení získává v dnešní době informační společnosti vyšší význam. „*Bez dobré znalosti médií, jejich sdělení a účinků*

<sup>8</sup> DOMBROVSKÁ, 2004, s. 7-18 <http://knihovna.nkp.cz/nkk0401/0401007.html#39p>

<sup>9</sup> Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách. *Ivig.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-16].

Dostupné z: <http://www.ivig.cz/informacni-gramotnost.html>

<sup>10</sup> McLUHAN, 2011, s. 34



*se mohou lidé setkat s nedorozuměním a nepochopením tohoto světa. Ti, kteří nerozvíjí svou mediální gramotnost, budou smeteni přílivem informací.*<sup>11</sup>

Mediální gramotnost dává jednotlivcům možnost nejen porozumět mediálním sdělením, ale zároveň analyzovat média kriticky a s odstupem, a tím pochopit důvody, okolnosti a kontext vzniku mediálních obsahů. Mediální gramotnost v podstatě znamená schopnost maximálně využít potenciál médií při zachování kritického odstupu a kontroly při využívání médií.<sup>12</sup>

Přestože jednotná definice mediální gramotnosti v současnosti neexistuje, dá se říci, že všechny výklady tohoto pojmu mají stejný základ. Mediální gramotnost může být definována jako *„série komunikačních kompetencí, které zahrnují schopnost vyhledávat, analyzovat, hodnotit a dále předávat informace v nejrůznějších formátech.*<sup>13</sup> Mediálně gramotní lidé mají schopnost využívat média, což znamená vlastnit nebo mít přístup k technologickým prostředkům a zároveň je umět použít. Dokáží porozumět, pochopit, analyzovat a kriticky zhodnotit mediální obsahy a zároveň vytvářet mediální sdělení v nejrůznějších mediálních kontextech. Mediální gramotnost tedy představuje teoretické znalosti jedince o fungování médií a jejich roli ve společnosti a zároveň schopnost aplikovat poznatky v praxi.<sup>14</sup>

## **1.2 Mediální výchova**

Dostatečná úroveň mediální gramotnosti je jednou z podmínek socializace jednotlivce do společnosti. Avšak představa spontánního získání mediální gramotnosti bez systematického vzdělávání v oblasti medií a rozvíjení dosavadních znalostí je mylná a vede spíše k vytváření předsudků a posilování strachu z médií. Proto v současnosti vznikla mediální výchova jako samostatná vzdělávací oblast zaměřená především na zvyšování mediální gramotnosti.<sup>15</sup> V současné době v zemích, které se potýkají s přesycením informací a mediálním zahlcením, má mediální výchova za cíl pomoci jednotlivcům vyrovnat se s riziky informační společnosti. Mediální výchova je proto ve většině vyspělých zemí zařazována do systému vzdělávání na různých stupních školských institucí.

---

<sup>11</sup> POTTER, 2004

<sup>12</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 9

<sup>13</sup> BÍNA 2005, s. 20

<sup>14</sup> FRANK, JIRÁSKOVÁ, s. 10.

<sup>15</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 10

V současnosti by měla mediální výchova studenty seznamovat s problematikou fungování médií, s jejich postavením ve společnosti, s možnými dopady a vlivy mediálních sdělení na společenské prostředí. Studenti by si měli osvojit schopnosti analyzovat mediální obsahy, kriticky zhodnotit jejich důvěryhodnost, komunikační záměr, vztah k realitě a zařadit je do širšího kontextu aktuálního dění. Mediální výchova by měla studenty přivést k samostatnému zamyšlení nad jednotlivými mediálními obsahy a vytváření si vlastního mediálního obrazu o aktuální situaci bez nadměrného ovlivnění médií.

Podoba mediální výchovy bývá většinou rozdělena do tří základních pilířů. První z nich představuje mediální produkci, která se zaměřuje na problematiku fungování médií. Studenti by měli být seznámeni s faktem, že média jsou výrobní podniky orientované na zisk, který získávají především z reklamy. Studenti by si také měli uvědomit, že média ovlivňují společenské dění, a tím i naše životy. Druhým pilířem je nauka o mediálních sděleních. Všechna sdělení přenášená médii procházejí ustálenými postupy, mají nejrůznější účely a typy obsahů. Studenti by měli být schopni identifikovat zákonitosti mediálních sdělení a interpretovat jejich vztah k realitě. Třetím pilířem je analýza vlivu mediálních sdělení na publikum. Média mají tendenci vnímat společnost jako pasivní masu. Jednotlivci si však mohou z široké mediální nabídky vybírat a nikoliv pouze pasivně přijímat mediální obsahy.<sup>16</sup> Mediální výchova by však neměla být vnímána jen v rámci školní výuky. Ke zvyšování mediální gramotnosti může značnou měrou přispět i osvěta či zvyšování kvalifikace učitelů.

### **1.2.1 Přístupy k mediální výchově**

Výuku mediální výchovy můžeme rozčlenit podle dvou hlavních přístupů. První styl teoretický, znalostní či receptivní se zaměřuje na kritické analyzování obsahu médií. Nejčastěji bývá tento koncept výuky označován jako tzv. kriticko-hermeneutický (kriticko-výkladový) přístup. Druhý způsob se zaměřuje na vlastní mediální produkci, tedy na samotné vytváření mediálních sdělení. Tento styl bývá označován anglickým spojením Learning by doing (učení se konáním) nebo také jako produktivní přístup. Oba přístupy se vzájemně doplňují a prolínají. Z obou koncepcí získá student přehled o

---

<sup>16</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 12

fungování médií a mediální produkci. Většinou není při výuce prosazován pouze jeden přístup, naopak nejčastěji dochází k jejich vzájemné kombinaci.<sup>17</sup>

V případě kriticko-hermeneutického přístupu je nejdůležitější právě kritická analýza mediálních sdělení a jejich následná interpretace ve vztahu k realitě. Studenti jsou vedeni ke správnému porozumění a interpretaci sdělení prostřednictvím zkoumání zákonitostí mediální produkce a recepce mediálních obsahů. Studenti získají kritický odstup, jsou schopni identifikovat cíle sdělení a odhalit manipulační či propagační nástroje.<sup>18</sup>

Koncept Learning by doing je založen na aktivní účasti studentů při tvorbě mediálních sdělení. Tento přístup dává studentům možnost získat nebo ověřit si již nabyté poznatky přímo v praxi. Studenti jsou motivováni sami vytvářet mediální sdělení prostřednictvím školního časopisu, rozhlasu, televize nebo internetových stránek. Vlastní aktivní činností studenti získají dovednosti, které jim teoreticky zaměřený koncept nemůže poskytnout. Studenti rozvíjí své tvůrčí, analytické i kritické schopnosti, rozšiřují si slovní zásobu, posilují vyjadřovací, argumentační a prezentační dovednosti. Tento přístup umožňuje studentům nejen praktický náhled do fungování médií, ale seznamuje je i s omezujícími faktory a nástrahami práce v médiích.<sup>19</sup>

---

<sup>17</sup> BÍNA, 2005, s. 20. MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 12

<sup>18</sup> BÍNA, 2005, s. 22. MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 12

<sup>19</sup> BÍNA 2005, 2005, s. 21-22, MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s. 12

## 2. Mediální výchova v českém vzdělávacím systému

Již na přelomu 15. a 16. století se můžeme setkat s určitou podobou mediální výchovy. V následujících obdobích je však uplatňován spíše autoritativně normativní směr mediální pedagogiky, který vytváří představu jedince jako pasivního konzumenta médií a zaměřuje se na ochranu příjemců mediálních sdělení před špatným vlivem médií formou cenzury a zákazů. Od konce druhé světové války se objevují první snahy o zavádění klasické mediální výchovy v dnešní podobě do vzdělávacího systému. Toto úsilí je patrné především v Německu a je spojeno s úsilím zabránit dalšímu propagandistickému působení masových médií. Mediální výchova v Německu se prosazuje jako samostatný obor a jako první přijímá základy kritického směru mediální pedagogiky, který chápe člověka jako aktivního, kriticky smýšlejícího příjemce médií, který využívá média pro svůj užitek.<sup>20</sup>

V následujících letech především v USA dochází ke komercializaci médií. S rozvojem televize v 60. letech výzkumy ukázaly, že děti nejsou schopny v televizním vysílání odlišit reklamu od zpravodajství. Právě tyto zjištění přispěly k začlenění mediální výchovy do vzdělávacích plánů a rozvíjení mediální gramotnosti. Vzhledem k tomu, že západní Evropa se začala potýkat s komercializací televizního vysílání až v 70. a 80. letech, byl zde rozvoj mediální výchovy opožděn.<sup>21</sup>

Počátky mediální výchovy v českém prostředí můžeme vysledovat už ve druhé třetině 17. století u Jana Amose Komenského, který prosazoval čtení novin ve výuce. Noviny vnímal jako zdroj aktuálních informací a zabýval se i vlivem médií na společnost. První skutečné úvahy o zavedení mediální výchovy do vzdělávacích systémů se však v České republice začaly projevovat až od 90. let 20. století. Od roku 1989 dochází k postupné liberalizaci českého prostředí a mediální komunikace. Pronikání globalizace, technologického pokroku a digitalizace urychlilo nástup komercializace české mediální produkce. S rostoucím strachem z důsledků působení masových médií vzniká potřeba systematického vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti. Snahy o zavedení mediální výchovy do českého vzdělávacího systému vyvrcholily v roce 2000, kdy byla mediální výchova zařazena do Rámcového vzdělávacího programu.<sup>22</sup>

---

<sup>20</sup> BÍNA, 2005, s. 18-20

<sup>21</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s 10-11

<sup>22</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007, s 10-11

## 2.1 Rámcový vzdělávací program

Do vzdělávání v České republice byl na základě tzv. školského zákona<sup>23</sup> z roku 2004 zaveden systém tvorby vzdělávacích programů na více úrovních. Tyto programy se staly součástí školské kurikulární reformy osnov realizované v roce 2005. Kurikulární dokumenty byly vytvořeny na dvou úrovních, státní a školní, a představovaly významnou změnu pro český vzdělávací systém. Na státní úrovni byl vytvořen Národní program rozvoje vzdělávání v České republice a Rámcové vzdělávací programy.<sup>24</sup> Zatímco Národní program rozvoje vzdělávání formuluje obecnou strategii v oblasti vzdělávání, rámcové vzdělávací programy konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence, vymezují oblasti vzdělávání a charakterizují očekávané výsledky. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, které si jednotlivé školy vytvářejí na základě rámcových vzdělávacích programů a pravidel v nich stanovených.<sup>25</sup>

Rámcové vzdělávací programy vznikaly postupně pro všechny stupně vzdělávání, od mateřských škol až po střední školy. Od 1. září 2009 začala všechna čtyřletá gymnázia a vyšší stupně víceletých gymnázií vyučovat podle školských vzdělávacích programů vytvořených podle Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G).<sup>26</sup>

Mediální výchova byla zařazena jako jedno z průřezových témat do Rámcových vzdělávacích programů, které byly vytvořeny Výzkumným ústavem pedagogickým. Průřezová témata tvoří povinnou součást vzdělávání a doplňují jednotlivé vzdělávací oblasti. Mediální výchova se tak stává součástí ostatních předmětů, především humanitních či sociálně-vědních. Vývoj médií a historické souvislosti by měly být studentům přibližovány v rámci hodin dějepisu, v hodinách českého jazyka by pak studenti měli rozvíjet především kritické čtení textů a analyzovat mediální obsahy a v hodinách občanské nauky či společenských věd by se pedagogové měli zaměřit na fungování médií a jejich roli ve společnosti.<sup>27</sup>

---

<sup>23</sup> Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů

<sup>24</sup> Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Msm.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/harmonogram>

<sup>25</sup> Rámcový vzdělávací program. *Vuppraha.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z [http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07\\_final.pdf](http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf)

<sup>26</sup> Metodický portál rámcových vzdělávacích programů. *Rvp.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z <http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/prehled-dokumentu-rvp-aktualni-do-konce-roku-2012/rvp-g>

Problémem začlenění mediální výchovy do obsahu ostatních předmětů je nedostatečné vzdělávání pedagogů v oblasti mediální výchovy a následné opomíjení či zjednodušování látky zaměřené na zvyšování mediální gramotnosti.<sup>28</sup> Mediální výchova může být také realizována v rámci školní výuky jako samostatný předmět nebo pomocí seminářů, kurzů či projektů. Ve většině případů je však mediální výchova integrována do jiných předmětů, především z důvodu nedostatečné kvalifikace pedagogů.

Podle rámcových vzdělávacích programů pro gymnázia je možné přistupovat k mediální výchově konceptem produktivním, tedy pomocí vlastní mediální produkce, tak receptivním, neboli kritickou interpretací médií. RVP G stanovuje celkově pět tematických okruhů v oblasti mediální výchovy, které musí jednotlivá gymnázia dodržovat. Jejich rozsah či forma realizace je již v kompetenci jednotlivých školských institucí. Témata postihují oblasti mediální produkce, mediálních sdělení, vlivu a účinků médií či roli médií ve společnosti. Podle RVP G se mediální výchova zaměřuje na to, „*aby v žácích soustavně rozvíjela jejich schopnost kriticky a tvořivě nakládat s médii a jejich produkcí, využívat mediální nabídku a udržovat si od ní odstup.*“<sup>29</sup>

## 2.2 Materiály podporující výuku mediální výchovy

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia stanovuje povinnost zařadit mediální výchovu do školní výuky jako jedno z průřezových témat. RVP G sice vymezuje povinný obsah mediální výchovy rozdělený do tematických okruhů, ale podrobný návod, jak přistupovat k výuce mediální výchovy, RVP G postrádá. Pedagogové bez metodické podpory nedokáží výuku mediální výchovy správně uchopit a začlenit ji do obsahu ostatních předmětů. Právě metodické příručky a pokyny mají za cíl pedagogům pomoci při praktické výuce mediální výchovy. Z tohoto důvodu byla k jednotlivým částem rámcových vzdělávacích programů vypracována metodická podpora ve formě Doporučených očekávaných výstupů. V případě gymnázií je pedagogům k dispozici jednak komplexní metodická podpora pro výuku průřezových témat, tak i samostatně rozdělené doporučené očekávané výstupy pro jednotlivá průřezová témata. Doporučené očekávané výstupy mediální výchovy na gymnáziích vydal rovněž Výzkumný ústav pedagogický v roce 2011. Doporučené očekávané výstupy respektují členění výuky mediální výchovy z RVP G do jednotlivých

---

<sup>27</sup> Rámcový vzdělávací program. *Vuppraha.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z [http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07\\_final.pdf](http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf)

<sup>28</sup> PLÁŠEK, 2004, s. 2

tematických okruhů. Jejich záměrem je především přesně definovat, jaké konkrétní znalosti a dovednosti mají studenti v oblasti mediální výchovy získat. Kromě metodických příruček mohou pedagogové pro získání informací a inspirace využít metodický portál [rvp.cz](http://rvp.cz), který vznikl jako podpora k rámcovým vzdělávacím programům.

Doporučené očekávané výstupy směřují pedagogy k výsledku, kterého mají při výuce mediální výchovy dosáhnout, avšak praktické ukázky zpracování hodin mediální výchovy nenabízejí. Vzhledem k tomu, že mediální výchova je nový a dynamicky se rozvíjející obor, je nutné, aby pedagogové měli k dispozici materiály, které jim rozšíří jejich teoretické znalosti a zároveň jim nabídnou konkrétní návod, jak mají postupovat při výuce mediální výchovy. V současné době již existuje celá řada učebnic a příruček mediální výchovy, které se snaží zlepšit přístup pedagogů k výuce mediální výchovy a z kterých mohou učitelé čerpat inspiraci pro konkrétní lekce. K nejpoužívanějším publikacím se řadí kniha *Základy mediální výchovy*<sup>30</sup>, která navazuje na metodickou příručku *Rozumět médiím*<sup>31</sup>. Obě publikace tematicky vycházejí z rámcových vzdělávacích programů a jejich autoři se podíleli na přípravě průřezového tématu mediální výchovy pro RVP. Obě příručky pedagogům poskytují teoretický základ dané problematiky a zároveň obsahují pracovní listy, které nabízejí základní osnovu výuky věnované mediální výchově.

Kromě tištěných publikací mohou pedagogové najít další materiály na internetových portálech zaměřených na mediální výchovu. Především pedagogům a studentům gymnázií je určen portál [Mediaset.cz](http://Mediaset.cz), který vznikl v rámci projektu Mediální výchovy na gymnáziích. Portál nabízí pedagogům jak teoretickou oporu, tak i pracovní listy a výukové filmy. Pomůckou pro pedagogy mohou být i materiály dostupné na internetové stránce [medialnigramotnost.cz](http://medialnigramotnost.cz), který provozuje Centrum pro mediální studia Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

---

<sup>29</sup> Rámcový vzdělávací program. *Vuppraha.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z [http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07\\_final.pdf](http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf)

<sup>30</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2007

<sup>31</sup> MIČIENKA, JIRÁK, 2006

### 3. Mediální výchova pohledem studentů

Povinnost zařadit výuku mediální výchovy do školských vzdělávacích programů a aktivně vzdělávat studenty v oblasti médií mají gymnázia od roku 2009. Mediální výchova může být realizována v rámci školní výuky pomocí seminářů, kurzů, projektů, či být integrována do jiných předmětů nebo vyučována jako samostatný předmět. Pojetí mediální výchovy může tedy být v různých školských institucích odlišné, stejně jako úroveň dosažených znalostí studentů. Z toho vyplývá, že i postoje studentů ke stavu a výuce mediální výchovy mohou být značně různorodé.

Empirické výzkumy zkoumající pojetí mediální výchovy pohledem studentů nebyly alespoň na úrovni České republiky dosud realizovány. Záměrem mnou realizovaného výzkumu není vyvodit všeobecně platné závěry o současné výuce mediální výchovy na středních školách ani získat komplexní pohled studentů na problematiku mediální výchovy. Cílem mé práce je poskytnout vhled do současné situace na konkrétním Gymnáziu v Třebíči. Na zvoleném gymnáziu realizují výuku mediální výchovy formou dobrovolně voleného semináře pro studenty třetích a čtvrtých ročníků.

Vzhledem k tomu, že vzorek nelze považovat za reprezentativní, jedná se spíše o inspirativní sondu. V úvodní části práce se snažím poskytnout náhled do aktuálního stavu mediální výchovy pomocí analýzy materiálů používaných v semináři mediální výchovy na konkrétním gymnáziu a individuálními rozhovory s příslušnými pedagogy. Následně na příkladu vybraných studentů prostřednictvím výzkumu zjišťuji jejich přístup k mediální výchově. Především analyzuji jejich pohled na stav a důležitost zařazení výuky mediální výchovy do systému vzdělávání a zaměřuji se i na motivaci, očekávání a cíle studentů při studiu mediální výchovy. Zároveň jsem se snažila od studentů získat zhodnocení současné výuky, konkrétní návrhy zlepšení a předpoklady možného uplatnění získaných vědomostí. V neposlední řadě jsem se zaměřila na ověření získaných poznatků a povědomí o fungování médií.

Zvolená struktura zkoumaných skupin má poskytnout prostor pro srovnání poznatků získaných od studentů s rozdílnou zkušeností s mediální přípravou. Závěry je nutné brát jako reprezentativní v kontextu realizovaného výzkumu. Poskytují vhled na situaci konkrétní školy, tím ale nezískáme představu o situaci na gymnáziích obecně.



Výzkum byl proveden kvalitativní metodou ohniskových skupin a individuálních rozhovorů. Souběžně s kvalitativním výzkumem byl realizován kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření pro rozšíření množiny respondentů a dosažení vyšší objektivnosti výzkumu. Výběr věkové struktury studentů korespondoval se zařazením semináře mediální výchovy do vzdělávacích plánů na konkrétním gymnáziu. Získané poznatky je nutné chápat ve spojitosti s konkrétní situací a brát v úvahu i další vlivy, které podobu a charakter poznatků ovlivnily. Jedná se především o věkové složení studentů, úroveň kritického myšlení a s tím související zkušenosti a schopnosti studentů formulovat své postoje a přístupy.

Samotnému zkoumání předcházela pilotní výzkum, jehož cílem bylo ověření nastaveného scénáře, pochopitelnost probíraných témat a časový rámec diskuze.

### **3.1 Metodologie**

Ve snaze o co nejkomplexnější prozkoumání dané problematiky a dosažení větší objektivnosti výsledků byla v této práci použita metoda smíšeného výzkumu. Kombinace kvalitativní a kvantitativní metody sběru dat by měla vést k ucelnějším závěrům a dosáhnout přesnější analýzy situace v konkrétní školské instituci. Smíšená metoda především umožňuje propojit pozitiva obou typů výzkumu. Kvalitativní metoda výzkumu poskytuje detailní pohled na určitou situaci, umožňuje prozkoumání tematiky do hloubky a získává data, která nelze kvantifikovat. Doplnění kvalitativní části o výsledky získané na základě kvantitativního sběru dat zajistí vyšší objektivnost celého výzkumu. Z tohoto důvodu jsou kvalitativní metody ohniskových skupin a individuálních rozhovorů doplněny o dotazníkové šetření.

Na počátku šetření byly stanoveny základní hypotézy, které by se měly pomocí obou šetření potvrdit nebo vyvrátit. Pro získání pohledu studentů na stav mediální výchovy byly stanoveny tyto vstupní hypotézy:

1. Studenti navštěvující seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní jsou s výukou mediální výchovy spokojeni a seminář splnil jejich očekávání.
2. Motivem pro zápis semináře byl u studentů zájem o mediální výchovu a touha ji následně studovat na vysoké škole.
3. Studenti upřednostňují praktickou formu výuky semináře před teoretickou.
4. Na semináři studenti oceňují především možnost přispívat do školního časopisu Zvonek.

5. Seminář studenty naučil vytvářet a kriticky nahlížet na mediální obsahy a pomohl jim získat lepší orientaci v mediálním prostředí.
6. Ostatní studenti mají povědomí o možnosti zapsání si volitelného semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní.
7. Studenti mají částečnou představu o obsahové náplni daného semináře.
8. Studenti považují výuku mediální výchovy za důležitou.
9. Studenti mají částečnou představu o obsahu a cíli mediální výchovy obecně.
10. Studenti se s výukou mediální výchovy setkali v rámci ostatních předmětů.
11. Studenti, kteří se zajímají o mediální výchovu, by upřednostnili její výuku formou samostatného předmětu oproti ostatním studentům, kterým výuka v rámci ostatních předmětů připadá dostačující.
12. Studenti považují za důležité rozumět médiím.
13. Studenti dokáží vystihnout, co je důležité vědět o médiích v dnešním světě.
14. Studenti se domnívají, že o médiích mají dostatek informací.
15. Studenti se domnívají, že média nemohou s lidmi manipulovat a ovlivnit jejich rozhodování.
16. Studenti vnímají vyšší bulvarizaci médií.

V závěru práce jsou prezentovány výsledky obou šetření a následně dochází k jejich vzájemnému propojení, případně porovnání a potvrzení či vyvrácení daných hypotéz.

### **Metoda analýzy dokumentů**

Vzhledem k různorodosti pojetí výuky mediální výchovy na jednotlivých školách, množství odlišných publikací a materiálů dostupných pro realizaci výuky, bylo nutné pro zjištění aktuální situace na Gymnáziu Třebíč zvolit metodu analýzy dokumentů. Analýza dokumentů patří mezi standardní metody v kvalitativním i kvantitativním výzkumu. Zvolená metoda je ovšem použita jako doplňková a slouží pouze k dokreslení současného stavu mediální výchovy na konkrétním gymnáziu. Cílem této práce není podrobná analýza používaných materiálů či následné formulování jejich hodnocení a doporučení.

Pro komplexní vzhled do situace na tomto gymnáziu byla metoda analýzy dokumentů doplněna o individuální rozhovory s příslušnými pedagogy.

## **Kvalitativní metoda ohniskových skupin**

Primární metodou předkládaného výzkumu je metoda ohniskových skupin, neboli skupinová diskuze či anglickým termínem focus group. Tato metoda využívá především dynamiku malé sociální skupiny a skupinové interakce. Právě malá sociální skupina je důležitým prvkem ovlivňujícím jednotlivce, jeho chování a smýšlení.<sup>32</sup> Focus group se používá pro studium širších témat a napomáhá objevit postoje a přesvědčení, které následně ovlivňují chování jednotlivců.<sup>33</sup>

Skupinovou diskuzi je možné využít samostatně jako jedinou metodu výzkumu či ve studiích kombinujících více způsobů shromažďování dat. V případě samostatného použití této metody může být problematické vhodně interpretovat údaje z ohniskových skupin a chápat je jako postačující zdroj výsledků výzkumu.<sup>34</sup>

Metoda ohniskových skupin vyžaduje důkladnou přípravu a plánování. Na počátku je třeba zvažovat především téma a jednotlivé otázky a okruhy výzkumu s přihlédnutím k časovým možnostem diskuze. Předpokladem úspěšné diskuze je všeobecně srozumitelné téma a svobodné vyjadřování názorů bez existence bariér ztěžujících interakci ve skupině. Klíčovou roli hraje počet osob ve skupině, množství skupin a složení. Pro výzkum by mělo být zvoleno od 3 do 5 ohniskových skupin. Pro předkládanou práci jsem zvolila čtyři skupiny z důvodu rovnoměrného zastoupení studentů s různou zkušeností v oblasti mediální výchovy. Jako ideální počet účastníků ohniskové diskuze se uvádí 6 – 8 lidí.<sup>35</sup> Dohromady bylo pro výzkum vybráno 16 účastníků skupinové diskuze třetího a čtvrtého ročníku gymnázia. Skupiny byly rozděleny po 4 studentech podle toho, zda navštěvují seminář mediální výchovy či preferují jiné semináře.

Nepostradatelnou součástí diskuze je příprava scénáře a definování cílů. Skupinová diskuze by měla vždy dodržovat základní principy otevřenosti, upřímnosti, neodsuzování odlišných názorů a prostoru pro vyjádření všech účastníků. Důležitá je také role moderátora, který by měl umět odhadnout množství informací, nehodnotit ostatní názory, umět podnítit diskuzi a být otevřený a pozorný.<sup>36</sup>

---

<sup>32</sup> ŠUBRT, 2000, s. 164

<sup>33</sup> MORGAN, 2001, s. 8 - 9

<sup>34</sup> MORGAN, 2001, s. 14 - 15

<sup>35</sup> ŠVAŘÍČEK, ŠĚDOVÁ, 2007, s. 185

<sup>36</sup> ŠUBRT, 2000, s. 165 – 172

Závěrečnou etapou diskuzí je zpracování závěru a analyzování poznatků. Hlavním znakem metody ohniskových skupin je vysoká míra subjektivity. Generalizace údajů z ohniskových skupin může být však problematická a jednotlivé výsledky mohou být obtížně porovnatelné. Záměrem tedy nebude detailní komparace poznatků, ale spíše porovnání obecnějšího zhodnocení daného tématu pro jednotlivé skupiny. Při analýze je rovněž nutné brát v úvahu jevy a skutečnosti vznikající v rámci debaty ve skupině, např. dojem, dominance, submise nebo rivalita, ale také zohlednit pocit důvěry a anonymity, nebo velikost skupiny.<sup>37</sup>

### **Kvalitativní metoda individuálních rozhovorů**

V rámci kvalitativního výzkumu patří rozhovor mezi nejčastěji používané metody sběru dat. Hlubkový rozhovor je strukturovaná konverzace mezi výzkumníkem a jedním účastníkem výzkumu řízená pomocí několika otevřených otázek. Při rozhovoru dochází k vzájemné interakci mezi oběma zúčastněnými, avšak na rozdíl od skupinové diskuze nepůsobí na respondenta vliv ostatních účastníků debaty. Smyslem rozhovoru není pouze získání odpovědí na připravené otázky, ale podstatná je také jejich interpretace. Interpretaci odpovědí ovlivňuje především neverbální projev účastníka, pozorovací schopnosti výzkumníka a vzájemný vztah mezi tazatelem a respondentem.<sup>38</sup>

Existuje několik různých typů rozhovorů s rozličnými typy otázek. Hlavní dva typy hloubkového rozhovoru můžeme rozdělit na polostrukturovaný a nestrukturovaný. Při polostrukturovaném rozhovoru je předem připravený scénář diskuze a seznam možných témat a otázek. Připravené otázky je však možné doplnit o další otázky vyplývající z reakce na odpovědi respondentů. Nestrukturovaný či narativní rozhovor může být založen na jediné připravené otázce a následně se debata odvíjí od informací poskytnutých účastníkem.<sup>39</sup>

V případě předkládaného výzkumu byla využita metoda individuálních polostrukturovaných rozhovorů k zjištění údajů od příslušných pedagogů vyučujících v semináři zaměřeném na mediální výchovu. Celkově byly realizovány 2 hlubkové rozhovory s pedagogy Gymnázia Třebíč.

---

<sup>37</sup> MORGAN, 2001, s. 8 – 10

<sup>38</sup> ŠVAŘÍČEK, ŠĚDOVÁ, 2007, s. 159-162

## **Kvantitativní metoda dotazníkového šetření**

Metoda dotazníkového šetření byla vybrána jako doplňková metoda ke kvalitativním metodám. Dotazníkové šetření proběhlo mezi studenty druhých ročníků Gymnázia Třebíč. Studenti druhých ročníků byli vybráni záměrně, protože ještě neměli možnost volby semináře. Nemohli být tedy vybráni do skupinové diskuze a eliminovala se tak možnost dublování odpovědí. Účelem tohoto dotazníkového šetření bylo získat vyšší počet respondentů relevantních k dané problematice a dosáhnout tak vyšší objektivnosti výzkumu. Dotazníkové šetření mezi studenty bylo prováděno přímým dotazováním písemnou formou. Dotazníky byly studentům předány osobně s vysvětlením, k jakému účelu šetření slouží. Respondenti dotazníky vyplňovali písemně a odevzdali je bezprostředně po vyplnění. Tento způsob dotazování zaručil 100% návratnost dotazníků.

Pro úspěšnost dotazníkového šetření je velice významná struktura dotazníku. Téma šetření není kontroverzní ani se nedotýká intimních témat, proto se nepředpokládá, že by respondenti odmítali odpovědět na otázky. Při tvorbě dotazníku je vždy nutné důkladně se věnovat formulaci otázek, jejich pořadí i nabízeným možnostem odpovědí. Úvod dotazníku by měl respondenty informovat o obsahu a záměru dotazníku. Poté by měly v logickém sledu následovat neutrální otázky, které by respondenta neměly nijak ovlivňovat a zabránit zkreslení jednotlivých odpovědí. Dotazník neobsahuje žádné demograficky zaměřené otázky. Většina otázek je uzavřených s možnostmi odpovědí. V některých případech je možné zvolit více možností či doplnit vlastní odpověď.

---

<sup>39</sup> ŠVAŘÍČEK, ŠĚDOVÁ, 2007, s. 159-162

## **3.2 Výsledky výzkumu**

Propojení výsledků by mělo vést ke komplexnímu pohledu na problematiku mediální výchovy. Při vyhodnocování výsledků výzkumu nastalo mnoho rozličných situací. Zatímco rozhovor s učiteli mapuje, jak se k médiím přistupuje v konkrétních hodinách mediální výchovy, dotazník pro žáky v kombinaci s rozhovory ukáže, zda je tento přístup správný.

### **3.2.1 Výsledky analýzy dokumentů a individuálních rozhovorů**

Před samotným zahájením výzkumu se studenty byla provedena analýza současného pojetí mediální výchovy na Gymnáziu Třebíč. Realizovány byly dva individuální rozhovory s vyučujícími semináře paní Mgr. Lenkou Mahelovou a paní Mgr. Hanou Laštůvkovou. Cílem rozhovorů bylo poskytnout vhled do situace na konkrétním gymnáziu, zjistit podrobné informace o konkrétní výuce mediální výchovy a zároveň získat podklady pro následné rozhovory se studenty.

Gymnázium Třebíč poskytuje svým studentům volitelný seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní. Výuka v semináři probíhá jednou týdně v dvouhodinových blocích. V loňském roce probíhaly paralelně dva semináře, které celkově navštěvovalo 28 studentů. V letošním školním roce projevílo zájem 13 studentů, kteří naplnili jeden seminář. Seminář si mohou zapisovat studenti třetích a čtvrtých ročníků a je umožněno i opakované zvolení semináře v obou ročnících. Vyučujícími jsou Mgr. Lenka Mahelová a Mgr. Hana Laštůvková. Hlavní a jedinou publikací, ze které obě vyučující při hodinách vycházejí je metodická příručka Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele od Marka Mičienky a Jana Jiráka. Další materiály, které při výuce uplatňují, získávají z rozličných zdrojů a většinou se jedná spíše o názorné příklady z různých médií a nikoliv podkladové výukové informace. Z individuálních rozhovorů rovněž vyplynulo, že vyučující neshledávají dostupné výukové materiály za dostačující a spíše je vnímají jako zastaralé a často neaktuální vzhledem k rychle se měnícímu světu médií.

V hodinách semináře výrazně převyšuje produktivní přístup nad teoretickým. Vyučující Mgr. Lenka Mahelová dříve pracovala přímo v médiích, proto vede studenty spíše k praktickému využití získaných znalostí. Vyučovací hodiny jsou zaměřeny na seznámení studentů s jednotlivými útvary publicistického stylu a především na jejich praktický nácvik. V hodinách semináře studenti také rozebírají konkrétní aktuální události z pohledu jednotlivých titulů. Cílem je nejen interpretovat dané sdělení, ale také

identifikovat, zda sdělení splňuje informační náplň, rozpoznávat prvky manipulace a podbízivosti, či odhalit, zda sdělení obsahuje hodnoticí záměr. Studenti jsou rovněž seznamováni s fungováním jednotlivých médií, s etickými kodexy v žurnalistice i vlivem reklamy. Součástí semináře je i cvičné psaní maturitních prací pro přípravu studentů k maturitní zkoušce.

Studenti v semináři vytváří také studentský časopis *Zvonek*. „*Vydávání časopisu Zvonek umožňuje studentům poznat veškeré činnosti spojené s výrobním procesem a zároveň je motivuje psát, co nejlepší a nejzajímavější články, které by mohly být uveřejněné na stránkách časopisu,*“ vysvětluje vyučující Mgr. Lenka Mahelová. Časopis *Zvonek* vychází v čtvrtletní periodicitě a od letošního roku se posunul spíše do role magazínu, ve kterém má každé vydání své nosné téma. První číslo bylo v tomto školním roce zaměřeno na film, druhé na životní styl a v současnosti studenti chystají články na prozatím pracovní téma kudy z nudy v Třebíči. V časopise jsou uveřejněny především nejlepší články studentů semináře, ale šanci přispívat mají i ostatní studenti, kteří se semináře neúčastní. Grafickou podobu časopisu navrhli studenti semináře Grafického designu a profesionální tisk zajišťuje pro gymnázium společnost Amoprint. Časopis *Zvonek* zvítězil předminulý rok v soutěži Časopis roku a v letošním roce začaly fungovat i internetové stránky [zvonek.jecool.net](http://zvonek.jecool.net), které poskytují rozšířené vydání časopisu a uveřejňují jednotlivé aktuality a zajímavosti.

Studenti se zapojují i do projektu Mladé fronty DNES „Studenti čtou a píší noviny“, jehož cílem je naučit studenty pracovat s novinami a zároveň jim poskytnout možnost publikovat vlastní příspěvky v regionálních přílohách deníku. Studenti mají také možnost publikovat své články na stránkách Třebíčského deníku. Obvykle jednou za čtvrt roku totiž Třebíčský deník uveřejní zajímavý článek některého ze studentů semináře a zároveň studenta odmění přiměřeným honorářem. Vyučující se snaží také pro studenty zprostředkovat setkání s významnými osobnostmi české žurnalistiky. V letošním roce měli studenti možnost debatovat se zahraničním zpravodajem České televize v Bruselu Bohumilem Vostalem, který je absolventem Gymnázia Třebíč.

### **3.2.2 Interpretace poznatků z diskuzí**

Diskuze proběhly podle předem připraveného scénáře. K ověření struktury otázek a časové náročnosti sloužil pilotní výzkum. Poznatky z pilotní diskuze však nejsou ve výzkumu zahrnuty. Výzkumu se zúčastnilo celkem 16 studentů třetího a čtvrtého ročníku. Skupiny byly rozděleny po 4 studentech podle toho, zda navštěvují seminář mediální výchovy či preferují jiné semináře. Vznikly tedy dvě skupiny studentů účastníci se semináře a dvě skupiny studentů s jinou oblastí zájmů. Časová náročnost rozhovorů se pohybovala od 30 do 40 minut. Z důvodu ochrany soukromí byl celý rozhovor anonymní a jména studentů nejsou v práci uvedena. Pro účely následné analýzy byl z rozhovorů pořízen zvukový záznam. Základní osnovu debaty tvořily tři bloky otázek. První okruh otázek se vztahoval k výuce konkrétního semináře. Tato skupina otázek byla zaměřena především na studenty navštěvující seminář, a proto také časová náročnost rozhovorů byla vyšší. Vzhledem k tomu, že studenti byli rozděleni na účastníky a neúčastníky semináře, musely být otázky v tomto bloku pro jednotlivé skupiny upraveny. Druhým tématem rozhovorů byla oblast mediální výchovy. V tomto okruhu byly otázky pro všechny studenty stejné a byl zde nejvíce patrný rozdíl v názorech mezi studenty, kteří navštěvují nebo nenavštěvují seminář mediální výchovy. Poslední blok otázek byl zaměřen obecně na roli médií ve společnosti, jejich vliv a důležitost orientace v mediálním prostředí. Veškeré otázky byly v průběhu upravovány či doplňovány podle aktuální reakce vyplývající z diskuze. Získané poznatky jsou strukturovány do tematických okruhů a jsou chápány v logických souvislostech celé diskuze, nejedná se tedy o přesný přepis rozhovorů a pokládaných otázek. Scénář diskuze přikládám v příloze č. 3 a č. 4.

#### **Okruh č. 1: Seminář mediální výchovy a tvůrčího psaní**

Tento blok otázek byl zaměřen především na studenty navštěvující seminář. V závěru tématu jsou uvedeny i názory studentů, kteří se neúčastní daného semináře. V tomto okruhu otázek byli studenti dotazováni především na motivaci k výběru semináře, přínos studia a budoucí plány. Výsledky této části výzkumu by měly sloužit především jako zpětná vazba Gymnáziu Třebíč a pro vyučující semináře. Zároveň by zjištění měly poskytnout informace o spokojenosti studentů s konkrétním způsobem výuky mediální výchovy a případně by mohly být inspirací pro další školské instituce.



Nejčastějším důvodem k volbě semináře byl u studentů praktický nácvik na psaní maturitní práce, touha studovat na vysoké škole obor žurnalistika a také lepší seznámení s publicistickými styly. Pouze jeden z osmi studentů navštěvující seminář plánuje studovat obor mediální studia na vysoké škole. *„Tak já jsem si ten seminář vybrala asi z toho důvodu, protože se chci potom v budoucnu věnovat žurnalistice a taky jsem si ho vybrala, protože mě to psaní nějakým způsobem baví, takže to pro mě nebyla ztráta času,“* říká studentka semináře. *„Mě psaní samo o sobě taky baví a hlavně je to i u maturity a tady více dopodrobna probíráme jednotlivé útvary více než v češtině a je to sranda a paní Mahelová je fajn,“* souhlasí student semináře.

Seminář podle všech studentů splnil jejich očekávání a účel a všichni by ho doporučili mladším studentům, především pokud se chtějí věnovat psaní a zlepšovat se v oblasti psaní textů nebo komunikace. *„Na gymplu není jiná možnost, jak se v této oblasti rozvíjet a je dobrý, že jsme spojení třetáci a čtvrtáci, takže jsou tam lepší nápady, učíme se každý od každého,“* vysvětluje studentka semináře.

Všichni studenti se shodují v tom, že seminář jim nejvíce pomohl především v oblasti psaní textů a oceňují, že nemusí práce vytvářet přímo v hodinách výuky, ale je jim vždy ponechán určitý čas na vypracování práce. Pokud by měli studenti v semináři něco změnit, tak je to především častější vydávání časopisu Zvonek, který vnímají jako prostor pro uveřejnění svých prací a zároveň je motivuje k lepším výkonům. *„Mě tam akorát trošku mrzí, že ten časopis vychází jednou za tři měsíce, to je podle mě strašně málo. Myslela jsem si, že budeme víc psát do Zvonku a že na tom budeme mít větší podíl. I když teď na tom máme velký podíl, ale kdyby vycházel častěji, tak by nás to víc nakoplo, že si naše práce přečte někdo jiný než paní Mahelová. Pak slyším i ohlasy ze třídy, že si to přečtou a vidí, že jsem to napsala já. Na druhou stranu to splnilo očekávání, že se můžeme zapojit, teď vymýšlíme téma Zvonku, takže je to hodně kreativní a využijeme svoje nápady,“* hodnotí studentka semináře.

Praktická forma výuky všem studentům vyhovuje mnohem více. Kladně hodnotí, že před psaním prací dostanou určitý teoretický základ a hlavně fakt, že text si mohou zkusit sami napsat a následně s nimi vyučující probírají konkrétní chyby přímo v jejich pracích. Díky tomuto systému se mohou podle jejich názoru zlepšovat. *„Praxe je určitě lepší. Je lepší, že si to napíšeme a pak nám paní Mahelová řekne ty chyby a na tom se pak naučíme víc. Můžeme se vypsát a být čím dál lepší,“* podotýká studentka semináře. Avšak někteří studenti by uvítali širší teoretický základ a rovněž zpětná vazba jim připadá nedostačující. *„Hned jsme psali, ale nerozebíral se tam obsah. Až když tam*

*byla chyba, tak se na ni upozorňovalo, ale nikdy se nerozebírala stavba vět. Bylo to čistě zaměřené na to psát. Chyběla tam zpětná korektura, že by se jednu hodinu psalo a druhou opravovalo,*“ kritizuje student semináře.

Seminář studenty také naučil kriticky nahlížet a hodnotit překládané mediální obsahy. Studenti se díky semináři, kde sami tvoří novinové články, více soustředí na kvalitu textu, nacházejí chyby a nedostatky a kriticky uvažují nad jednotlivými texty. *„Dívám se, jak ostatní lidi píšou, hledám v tom chyby,*“ tvrdí studentka semináře. *„Hlavně poslední dobou narážím, že vždycky když něco čtu, tak mi to přijde čím dál víc monotónní, že všichni píšou na jedno brdo a nebaví mě to,*“ vysvětluje student semináře. *„Já píšu do internetových novin, a hodně vnímám, jak ostatní píšou a jak bych to napsala já. Seminář mi dal i kritický nadhled,*“ doplňuje studentka semináře.

Studenti semináře u jednotlivých médií rovněž reflektují nestrannost a objektivnost média. V případě jednotlivých článků vnímají vliv zdroje a podbízivost média. *„U bulvárních článků ani nevěřím, že to někdo může napsat. Jsou tam strašně subjektivní názory. Píšou jen proto, aby si to lidé koupili,*“ dokládá studentka semináře. *„U některých médií si člověk hned vsugeruje, z jakého je to zdroje, a ten sám o sobě říká, jaké to bude a člověk si to hned zaškatulkuje. Člověk má základní přehled, která média jsou kvalitní a která ne,*“ dodává student semináře. *„Seminář nám dává to, že jsme se naučili, jak napsat článek tak, aby to bylo co nejméně subjektivní. Aby to prostě bylo pro každého a aby to všechny zaujalo. Abychom to napsali tak, jak to skutečně bylo, co nejvíce objektivně. Hledám pak i v člancích, co je objektivní a co je subjektivní,*“ upřesňuje studentka semináře.

Studenti, kteří seminář nenavštěvují, sice mají povědomí o možnosti zapsání daného semináře, ale o jeho zapsání neuvažují. Žádný ze studentů zároveň přesně neví, co by od takového semináře očekával. Pokud měli přiblížit alespoň částečnou představu, zmiňovali především schopnost naučit se psát texty a prezentovat své názory. Avšak výraznější zaměření na publicistický styl psaní neočekávali. *„Já přesně nevím, co je náplní toho semináře, jestli se to týká autorského čtení, nebo jestli získávají zkušenosti, jak psát a jak prezentovat svoje názory,*“ říká student nenavštěvující seminář. *„Já bych třeba o psaní zájem měl, protože mi slohovky dělají celkem problém, nebo cokoliv napsat, třeba motivační dopis. V tomto bych čekal, že by mi to mohlo pomoci,*“ uvažuje student nenavštěvující seminář.

## Okruh č. 2: Mediální výchova

Otázky v druhém tematickém bloku byly pro všechny studenty stejné. Cílem diskuze bylo od respondentů zjistit, jak vnímají mediální výchovu, její důležitost, smysl a potřebnost v dnešní společnosti. Dílčím záměrem bylo rozpoznat, zda studenti identifikují prvky mediální výchovy i v ostatních předmětech a zda shledávají výuku mediální výchovy ve vzdělávacím procesu za nutnou. V tomto okruhu byla značná rozdílnost v odpovědích studentů navštěvujících a nenavštěvujících seminář.

V úvodu okruhu měli studenti vystihnout smysl, cíl a hlavní přínos mediální výchovy. Studenti navštěvující seminář mediální výchovy uváděli jako hlavní výukové tendence mediální výchovy schopnost orientace v médiích, snížení vlivu médií na jednotlivce, ověřování předkládaných informací a také chování a bezpečnost na sociálních sítích a v prostředí internetu „*Mediální výchova se týká především mas medií, které jsou úplně všude kolem, tak aby v tom člověk dokázal chodit, nenaletěl všemu, co slyší a vidí. Mediální výchova musí naučit selektovat informace,*“ uvádí student semináře. „*Taky je důležité nemít informace jen z jednoho zdroje. Když to uvidím na Novinkách, v Mladé frontě a přečtu si to v Instinktu, tak pak si řeknu, že na tom něco bude,*“ potvrzuje studentka semináře. „*Taky je nová doba sociálních sítí, tak abychom nenaletěli a dokázali se pohybovat bezpečně v online prostředí. Já si mediální výchovu představuju nejen jako psaní článků, ale taky jako výuku chování na sociálních sítích a to hlavně u žáků na základních školách. A hlavně, aby žáci na základce tam nepsali všechno, protože oni si ještě v tom věku neuvědomují, že tohle všechno se dá dohledat. A taky by měla poskytnout informace, jak vnímat celý svět médií,*“ zamýšlí se studentka semináře. Naopak studenti neúčastníci se semináře příliš nedokázali podstatu mediální výchovy vystihnout. Většinou se domnívali, že by mediální výchova měla studenty naučit vystupovat na veřejnosti, prezentovat názory a zlepšit vyjadřovací schopnost. „*Já bych si představila něco ve stylu, jak vystupovat na veřejnosti, jak správně moderovat, vyjadřovat se, prezentovat svoje názory,*“ podotýká studentka nenavštěvující seminář. „*Něco o médiích, televizi, internetu, a pokud se to týká psaní, tak asi dát psaní nějakou formu. Ale v oblasti mediální gramotnosti těžko říct, co by měla naučit,*“ přemýšlí student nenavštěvující seminář.

Všichni studenti se shodli na důležitosti výuky mediální výchovy. Rozdílné však byly názory na formu výuky. Zatímco studenti navštěvující seminář by uvítali výuku mediální výchovy formou samostatného předmětu, studenti nenavštěvující seminář spatřují jako dostačující výuku v rámci ostatních předmětů. Zároveň si studenti

preferující jiné semináře nejsou schopni představit obsah mediální výchovy, který by pokryl celý školní rok. Tento fakt však logicky navazuje na již výše zmíněnou neznalost smyslu a účelu mediální výchovy. *„Mediální výchova by se měla vyučovat, aby lidi nevěřili všemu. Zároveň by jim měla nabídnout řešení problému jednostranných informací, nabídnout jim alternativu. Ale nevím, jestli výuka ve škole úplně pomůže, protože jsem vždycky ovlivňován rodiči a tím, jak mě vedou“* tvrdí student nenavštěvující seminář. *„Já si myslím, že by měla být vyučována sama o sobě, protože média prostupují všechno,“* uvádí student semináře. *„Vůbec bych to nedávala jako součást jiného předmětu, klidně bych to nechala samostatně a dala bych tomu i dvě hodiny, protože kdyby se to pojalo nějakou zábavnou formou, tak by to ty děcka určitě bavilo a konečně by měli svůj názor na média,“* doplňuje studentka semináře. *„Nedokážu si moc představit, co by mělo být náplní předmětu po celý rok. Jestli to bude jen psaní pojmů, jen prakticky nepoužitelné informace, tak abych pro výuku jako samostatný předmět nebyl,“* přemítá student nenavštěvující seminář.

Všichni studenti se shodli, že s mediální výchovou se setkali pouze v českém jazyce při výuce jednotlivých stylů. Studenti navštěvující seminář uvedli, že i v předmětu základy společenských věd a v hodinách dějepisu se mediální výchovy okrajově dotkli. Dá se předpokládat, že studenti nenavštěvující seminář se v tomto předmětu s mediální výchovou také setkali, ale nedokázali výklad zařadit pod problematiku mediální výchovy. Jeden ze studentů uvedl, že se s mediální výchovou setkal na základní škole formou školního časopisu, do kterého mohli žáci přispívat. *„Na základce moc ne, možná nás trochu upozornili na facebook, ale nikdo to s námi neprobíral. Až teď na gymplu v ZSV jsme to brali, ale jako v dobrém, že jsme o tom debatovali. Jinak asi v češtině, co se týká psaní a publicistických stylů, to s námi probírali,“* vzpomíná studentka semináře. *„Já jsem se s mediální výchovou setkal na základní škole, kde jsme měli školní časopis, kam jsme mohli přispívat, když jsme měli nějakou zajímavost, o kterou jsme se chtěli podělit. S mediální výchovou jsem se na gymnáziu nesetkal. Nebo pokud se to týká psaní, tak pak v češtině, slohovky a tak,“* popisuje student nenavštěvující seminář.

Žádný z dotázaných studentů nedokázal uvést publikaci, která by se věnovala mediální výchově. Po studentech semináře není požadované, aby si kupovali jakékoliv učebnice mediální výchovy. Vyučující připravují studentům potřebný výtah z dané literatury na jednotlivé hodiny podle aktuálně probírané látky.

### Okruh č. 3: Svět médií

Cílem poslední série otázek bylo ověřit znalost mediální problematiky a zjistit případnou odlišnost názorů studentů navštěvujících seminář a studentů preferujících jiné semináře. Otázky byly zaměřené na důležitost orientace v mediálním prostředí, manipulaci a vliv médií, bulvarizaci předkládaných informací a důvěryhodnost veřejnoprávního a komerčního média.

Na začátku celého bloku otázek se všichni studenti shodli, že je v dnešní době důležité rozumět médiím a dokázat se v nich orientovat. Zároveň však všichni studenti uvedli, že v médiích nemají dostatečný přehled a adekvátní orientaci. „*Určitě ne, to se mění každou minutou,*“ říká student semináře. Studenti nenavštěvující seminář, přestože mají pocit nedostatku informací o médiích, ale stále naráží na otázku vhodné formy vzdělávání v oblasti médií. „*Netroufnu si říct, že vím dostatek. Ale nedovedu si představit, jak by se některé informace o médiích daly učit,*“ uvádí student nenavštěvující seminář. Pokud měli studenti vystihnout, co by měl člověk o médiích vědět, aby se v nich mohl orientovat, nedokázali odpovědět. Po delší úvaze se studenti navštěvující seminář shodli, že dnes je důležité nedůvěřovat veškerým informacím z médií a ověřovat a třídit předkládané obsahy. „*Poslechnout, nevěřit, sortovat. Nejlepší jsou nezávislá média, ale dnes člověk neví, jaký to nezávislý médium je, protože to prostě nejde zjistit,*“ uvažuje student semináře. Z tohoto důvodu studenti navštěvující seminář čerpají informace z více zdrojů, aby získali co nejvíce objektivní a relevantní přehled. „*Já si třeba hodně dohledávám zdroje. Hodně zjišťuju, kdo co napsal a na koho se odkazují v článku a pak si to dohledávám. Když se o něco zajímám, tak si zjišťuju informace vždycky z více zdrojů. Bulvár třeba hodně nafukuje články, které publikují seriózní média,*“ hodnotí studentka semináře. Naopak studenti, kteří seminář nenavštěvují, si často informace neověřují. Výjimku u některých studentů tvoří události, které je skutečně zajímají. „*Že bych zkoumal konkrétní zdroj, tak na to jsem se nikdy nedíval. Ale podívám se na víc zdrojů, když mě něco hodně zajímá,*“ vysvětluje student nenavštěvující seminář.

Nejvýraznějším tématem diskuze se stala manipulace a vliv médií. Všichni studenti se domnívají, že média mají moc a mohou informace upravovat a měnit podle svých potřeb. Studenti jsou rovněž přesvědčení, že některé informace jim mohou být zatajovány úplně. Často zmiňují roli cenzury, která podle v nich je v médiích stále běžnou praxí. „*Dřív byl jediný zdroj, teď jich mám nekonečno, přestože tam píšou to samý. Navíc jak jsme svobodní, tak každý redaktor si může ten článek upravit, vymyslet*

si něco navíc,“ zamýšlí se studentka semináře. „Nevím do jaké míry, ale může se i stát, že se nějakou informací vůbec nedozvíme. Ta cenzura tam je a vždycky byla,“ tvrdí student nenavštěvující seminář. „Vždycky záleží, do jaké pozice se postaví média, na čí stranu nebo jak se postaví k dané události a to se vždycky přeneso i na čtenáře,“ upřesňuje studentka nenavštěvující seminář. Hlavní příčinu vlivu médií spatřují studenti v nedostatečné četbě knížek. Podle studentů pak nejsou lidé schopni chápat a vnímat informace v reálném světě a v kontextu dalších událostí. Knihy podle studentů umožňují čerpat z historických zkušeností, které jsou přenositelné do dnešního světa. „Třeba lidi teď vůbec nečtou, všechno to upadá, kdyby si přečetli nějakou knížku, třeba Válku s mlouky tak by si uvědomili, co se děje. Začali by to vnímat jinak, uvědomí si, že se to nemohlo stát. Ale ti, co si to nepřečtou, tak pro ně svět bude jedna velká fraška. Spousta knížek je nadčasových. Všichni máme pocit, že žijeme ve svobodné zemi v demokracii, ale přitom když se začteme do té knížky, tak si uvědomíme, že jsme taky ovlivňovaní a manipulovaní,“ argumentuje student semináře.

Zároveň se studenti domnívají, že dochází k oboustrannému ovlivňování. Média podle studentů předkládají informace, které společnost požaduje a za které je ochotna platit. Média jsou ochotna se přizpůsobovat aktuálním požadavkům trhu a nabízet události ve formě, která je pro společnost přijatelná. „Já si myslím, že teď je to hodně lidmi ovlivněný, například diskuze pod každým článkem, nebo přímá konfrontace politiků a publika, nebo třeba jaké články jsou oblíbené na facebooku, kolik lidí četlo daný článek. Média se přizpůsobují. Často změni titulek, nebo vezmou minimum z toho článku, jen aby si to lidi koupili,“ přemítá studentka semináře. „Podle mě to mohou ovlivnit tak, že to budou kupovat nebo ne a to je docela silný vliv. Redaktor, když vidí, že se to líbí, tak to píše dál, ale je otázka, jestli to je správný, jestli jsou ty informace správný a nezkrášený,“ uvažuje student nenavštěvující seminář.

Rozdílnost názorů byla mezi studenty patrná především v oblasti bulvarizace médií. Zatímco studenti semináře spatřují stále zřetelnější bulvarizaci informací, studenti, kteří seminář nenavštěvují, tento trend nepozorují. Odlišnost může být způsobená rozdílným předmětem zájmů, vyšším zaujetím ze strany studentů navštěvující seminář a odlišným přehledem v mediálním prostředí. „Bulvarizace je podle mě silnější a silnější. V dřívějším režimu si to nikdo nedovolil. Teď jsme svobodný stát a můžeme všechno, můžeme říct cokoliv. Třeba ty frašky na Nově, odpolední zprávy, to je černá kronika, zvířátka nebo Láďa Hruška,“ kritizuje studentka semináře. „Záleží jak, který zdroj a jak které médium. Já bulvár třeba vůbec nečtu a nesleduju a myslím si,

že se čtenáři dají zaujmout i jinak než bulvárem. Nevím, jestli se počet bulvárních článků zvyšuje, ale mě je to jedno,“ tvrdí student nenavštěvující seminář. Následně měli studenti identifikovat hlavní rysy odlišující seriózní média od bulvárních. Jako hlavní rozdíly odlišující bulvár studenti uváděli nespisovnost, slang, snahu o přiblížení mladším generacím, dramatizování a zveličování skutečných událostí, pomluvy, subjektivní hodnocení, vyšší míru zaujetí a rozdílnost v tématech, o kterých referují. „Na Nově hlavně dělají půlhodinový rekonstrukce něčeho, udělají animace, ale na ČT to říkají tak, jak to bylo, a nehrají na efekty,“ hodnotí studentka semináře. „V bulváru jsou často i hrubky, nespisovná čeština, snaží se přiblížit mladým a psát to naším jazykem, ale to je podle mě špatně,“ zamýšlí se studentka semináře. „Bulvár se snaží někoho pošpinit jen, aby z toho měli kšeft,“ doplňuje student nenavštěvující seminář. „Bulvár vkládá víc subjektivních pocitů a hodnocení. U seriózních to není o zaujetí, pouze informují a rozdíl je i v tématech, o kterých píšou,“ dodává student nenavštěvující seminář.

Závěrečným tématem byla veřejnoprávní a komerční média. Cílem bylo zjistit, zda studenti rozpoznají rozdíl mezi oběma typy médií a zda vnímají veřejnoprávní média jako objektivnější a nestranná. Hlavní rozdíl mezi oběma médii vidí studenti především v roli vlastníka, masovosti a příjmu z reklam oproti koncesionářským poplatkům. „Komerční média mají soukromého vlastníka, nevlastní je stát, živí se z reklam, tak je jich tam hodně. Třeba tohle by se zrovna podle mě mělo učit. To by bylo asi dobrý vědět,“ uvažuje student nenavštěvující seminář. Nakonec se studenti shodli na tom, že sice veřejnoprávní média jsou objektivnější, ale studenti mají stále pocit, že se vždy kloní na určitou stranu. „Česká televize je podle mě objektivnější než komerční média, ale začíná být čím dál víc bulvární a ovlivňovaná,“ kritizuje studentka semináře.

### **3.2.3 Interpretace výsledků dotazníkového šetření**

Metoda dotazníkového šetření byla zvolena jako doplňková metoda ke kvalitativním metodám. Účelem šetření bylo získat vyšší počet respondentů relevantních k dané problematice a dosáhnout tak vyšší objektivnosti výzkumu a potvrdit, případně vyvrátit výsledky a závěry ze skupinových diskuzí. Dotazníkové šetření proběhlo mezi studenty druhých ročníků Gymnázia Třebíč přímým dotazováním písemnou formou. Dotazníky byly studentům předány osobně s vysvětlením, k jakému účelu šetření slouží. Respondenti dotazníky vyplňovali písemně a odevzdali je bezprostředně po vyplnění, což zajistilo 100% návratnost dotazníků. Celkově byly do šetření zařazeny tři třídy s aktuálním počtem 74 studentů. Časová náročnost šetření činila maximálně 15 minut. V dotazníku bylo obsaženo dohromady 16 otázek. Nejčastěji používaným typem otázek ve výzkumu byly otázky měřítkové, jejichž výsledkem je konstatování určité skutečnosti. Otázky byly formulovány jako dichotické s možností odpovědi ano/ne. Druhou variantu tvořily otázky nominální, tedy otevřené, které umožňují slovní vyjádření odpovědi, kterou respondent formuluje sám. Celkově dotazník obsahoval 6 otevřených a 10 uzavřených otázek. Otázky byly rozděleny tematicky do dvou základních bloků. První okruh otázek se vztahoval k výuce mediální výchovy a konkrétnímu semináři vyučovanému na gymnáziu. Druhý blok otázek byl zaměřen na oblast médií. Otázky v dotazníku byly formulovány v návaznosti na realizované skupinové diskuze a byly vytvořeny až po jejich ukončení. Tím byla zajištěna provázanost obou metod a možná kombinace či případná komparace dosažených výsledků. Přesnou podobu dotazníku přikládám v příloze č. 5.

Slovní popis dosažených výsledků může být v určitých případech shledán jako zdouhavý, nesrozumitelný nebo nepřehledný. Slovní interpretace jsou pro zajištění vyšší názornosti doplněny grafy, které názorně ukazují výsledné hodnoty zjišťovaných skutečností.

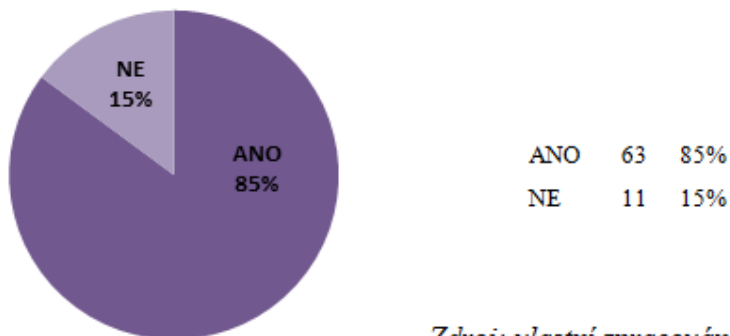
#### **Okruh č. 1: Svět médií**

V úvodu dotazníku byli všichni studenti požádáni, aby se vyjádřili k otázce důležitosti orientace a porozumění médiím. Oproti výsledkům skupinové diskuze, kdy se všichni účastníci jednohlasně shodli na důležitosti orientace v médiích, s daným výrokiem souhlasí jen 85% dotázaných, tedy celkově 63 studentů. Zbýlých 15% zůstává v opozici a nepovažuje za důležité porozumět světu médií a dokázat se v mediálním prostředí příslušně orientovat. Odlišný výsledek může být způsoben



menším zkoumaným vzorkem v případě skupinové diskuze nebo také přizpůsobení se jednotlivce názoru většiny spojené nižším pocitem anonymity.

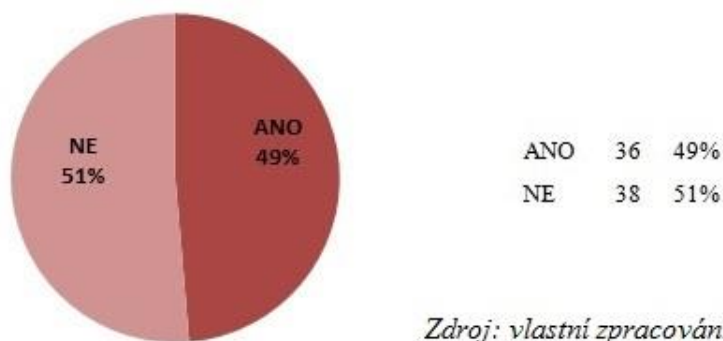
Graf č. 1: Domníváte se, že je dnes důležité rozumět médiím?



Následně měli studenti vystihnout, co by člověk měl o médiích vědět, aby se v nich mohl dnes orientovat. Tato otevřená otázka však často zůstávala nezodpovězená. Problematicky však odpověď hledali i studenti účastníci se skupinové diskuze. Mezi nejčastěji uváděné názory patřily znát fungování médií, klady a zápory mediálního světa, dokázat odlišit bulvární a seriózní média, zvolit relevantní média, čerpat objektivní, relevantní, věrohodné, aktuální, spolehlivé a pravdivé informace z více zdrojů, zvládnout vlastní interpretaci událostí, odolat manipulaci a vlivu médií.

V prvním bloku otázek se jako nejvíce diferencující ukázala otázka týkající se dostatečného přehledu a adekvátní orientace studentů v médiích. Zde se názory studentů lišily téměř přesně v polovině případů. O jedno procento více studentů, tedy 51% se domnívá, že nemá dostatečnou orientaci a přehled v mediálním prostředí, zatímco 49 % studentů je opačného názoru. V případě skupinové diskuze se všichni studenti shodli na své nedostatečné orientaci v médiích a nutnosti rozšiřovat své vzdělání v dané oblasti.

Graf č. 2: Máte pocit, že víte o médiích dostatek?



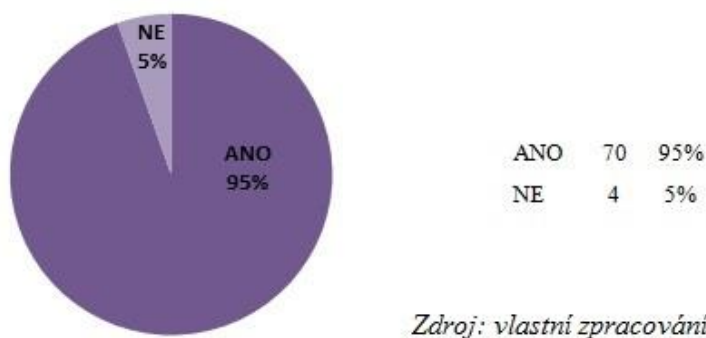
Následující otázka zkoumala uživatelské zvyklosti studentů při využívání médií. Hlavním záměrem bylo zjistit, zda studenti vnímají média jako zdroj zábavy či je vyhledávají jako zdroj informací a přistupují k nim kriticky. Otázka byla formulována jako otevřená, aby studenti mohli případně vyjádřit podrobnější názor. Většina studentů se však přiklonila k jedné z nabízených variant. Mírně nad ostatními převažovala skupina studentů vnímajících média jako zdroj zábavy. Tento názor zastávalo dohromady 39% studentů. Následovala skupina studentů, kteří naopak považují média za zdroj informací a udržují si kritický přístup. Do této skupiny spadalo celkově 36% studentů. Zbývajících 24% studentů nejčastěji uvádělo kombinaci obou variant. Pokud se o určitou událost studenti zajímali, pak přistupovali k médiím kriticky, ale v ostatních případech je považovali za zdroj zábavy.

Graf č. 3: Sledujete média s kritickým přístupem nebo je vnímáte jako zdroj zábavy?



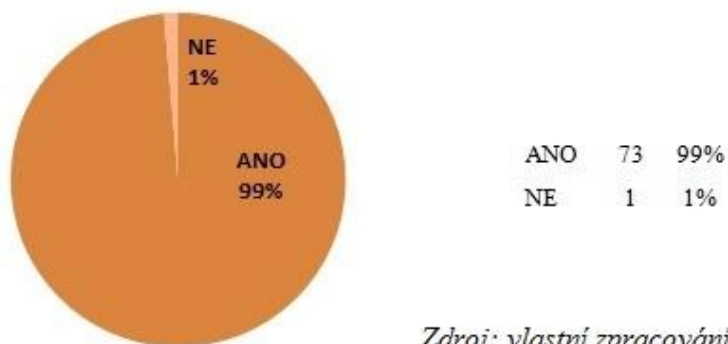
Většina studentů se podle výsledků výzkumu domnívá, že média si mohou upravovat a měnit informace. Studenti v 95% souhlasí i s dílčím výrokem, že jim některé informace mohou být zatajovány v plné míře. Pouhých 5 % studentů tento pocit nesdílí a mají pocit, že jsou jim veškeré informace k dispozici a média je nemohou jakkoliv měnit.

Graf č. 4: Máte pocit, že vám média mohou něco tajit, upravovat si informace?



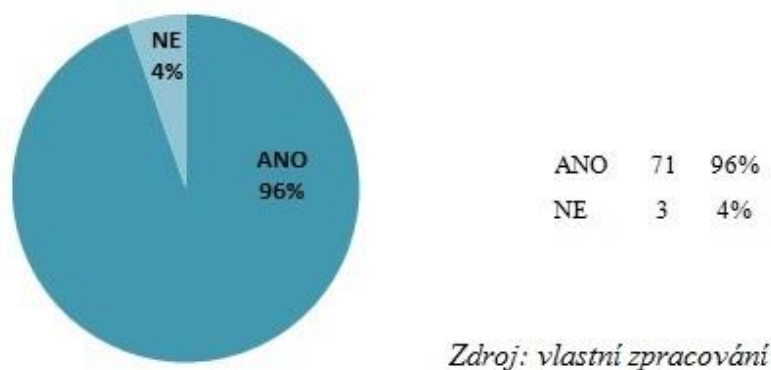
Téměř jednohlasná shoda panovala v názorech na možnosti manipulace a vlivu médií. Celkem 99% studentů je přesvědčeno, že média mohou manipulovat lidmi a ovlivnit jejich názor a rozhodování. Pouze jeden dotázaný tento názor nezastává. Stejný názor převládá i u studentů účastnících se skupinových rozhovorů.

Graf č. 5: Mohou média lidmi manipulovat a ovlivnit jejich rozhodování a názory?



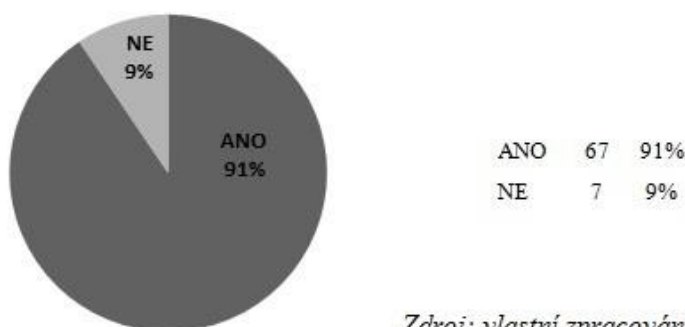
Velmi pozitivní lze shledat fakt, že většina studentů, celkově 96% dotázaných, si ověřuje médii předkládané informace a dohledává si dostupné poznatky z více zdrojů. Na základě předchozích odpovědí se lze domnívat, že studenti tak činí především z důvodu, aby si utvořili svůj vlastní objektivní názor a zamezili případnému vlivu média na jejich rozhodování a názory. Pouze tři dotázaní studenti si informace neověřují a důvěřují jednomu zdroji. Tento výsledek je rozdílný oproti odpovědím studentů ze skupinových diskuzí. Zatímco studenti navštěvující seminář si informace dohledávali u více zdrojů, studenti, kteří preferovali jiné semináře, si informace ověřovali spíše výjimečně.

Graf č. 6: Čerpáte informace z více zdrojů, pokud se zajímáte o určitou událost?



Studenti rovněž spatřují jako velice zřetelnou bulvarizaci médií. Celkově 91% dotázaných se domnívá, že média jsou dnes více bulvární, opačný názor zastává jen 9% studentů. Situace je opět rozdílná od výsledku dosaženého ve skupinové diskuzi. Studenti navštěvující seminář také vnímají rostoucí bulvarizaci média, naopak studenti, kteří se semináře neúčastní, tento trend nepozorují. Vzhledem k tomu, že studenti druhého ročníku ještě neměli možnost seminář navštěvovat, je pozoruhodné, že sdílí spíše názor studentů semináře.

Graf č. 7: Domníváte se, že jsou dnes média více bulvární?



Zdroj: vlastní zpracování

## Okruh č. 2: Mediální výchova a seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní

Úvodní zjištění v druhém bloku otázek se vztahovaly k semináři Mediální výchovy a tvůrčího psaní. Na začátku byli studenti dotázáni, zda mají povědomí o existenci tohoto semináře na Gymnáziu Třebíč. Překvapivé je zjištění, že více než polovina studentů o tomto semináři neví, celkově 53% dotázaných. Tuto situaci by měli reflektovat vyučující semináře především vzhledem k tomu, že studenti druhého ročníku gymnázia si volí své semináře v období dubna, tedy měsíc po realizaci výzkumu. Situace může být způsobena nedostatečnou propagací předmětu na gymnázium či špatným přehledem studentů o nabízených seminářích.

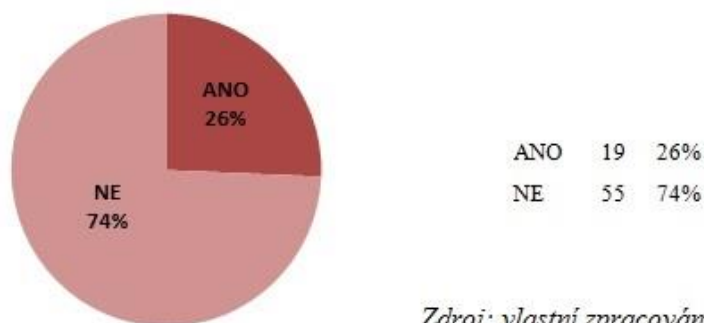
Graf č. 8: Víte, že je na zdejším gymnáziu seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní?



Zdroj: vlastní zpracování

O možnosti zapsání semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní uvažuje 26% dotázaných, tedy dohromady 19 studentů. Vzhledem k tomu, že v letošním roce navštěvuje seminář 22 studentů a mohou si ho zapsat studenti druhého i třetího ročníku, je tento počet zájemců o seminář adekvátní. Z 19 studentů, kteří projevili zájem o seminář, dva dotázaní o existenci semináře do této doby nevěděli.

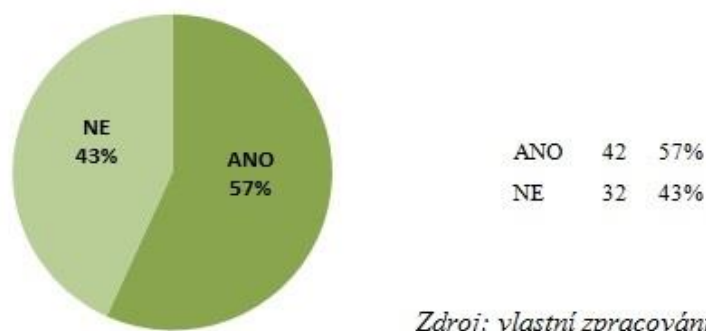
Graf č. 9: Zapsali byste si seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní?



Studenti, kteří uvažují o zapsání semináře, by především očekávali, že se naučí psát publicistické články, tvořit reportáže a rozhovory, pracovat s hlasem, vystupovat na veřejnosti, lépe odolávat vlivu médií, zpracovávat a třídit mediální informace, vytvářet mediální produkty, analyzovat jazykové prostředky či navrhovat a spravovat webové stránky. Zároveň by se chtěli dozvědět, jak fungují média, zlepšit si orientaci v mediálním prostředí, naučit se zásady správného projevu, rozvíjet slovní zásobu a uvítali by co nejvíce praktických zkušeností. Studenti, kteří nemají zájem o seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní, často tuto otázku vynechávali, odpovídali, že neví či že se nezajímají a případně doplnili stejnou odpověď jako zájemci o seminář.

Výuku mediální výchovy shledalo jako důležitou 57% studentů, na rozdíl od studentů ze skupinových diskuzí, kteří se na důležitosti výuky shodli jednohlasně.

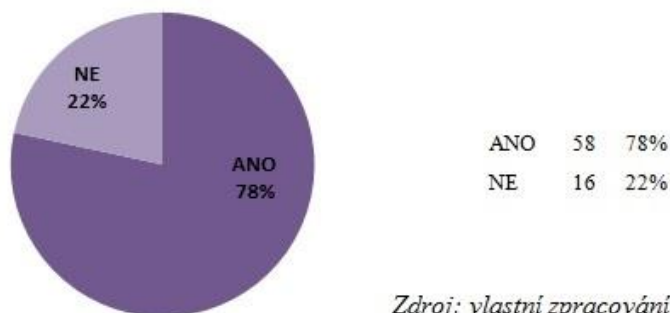
Graf č. 10: Je podle vás výuka mediální výchovy důležitá?



Studenti uvažující o zapsání semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní považují výuku mediální výchovy za důležitou v 73%. Respondenti byli následně dotázáni na hlavní smysl, cíl a přínos mediální výchovy, tedy co by podle nich měla mediální výchova studenty naučit. Pro dosažení větší různorodosti odpovědí bylo studentům naznačeno, aby zvažovali nejen studenty gymnázia, ale i žáky základní školy. Přesto se výsledné názory víceméně nelišily od odpovědí na otázku, co by se studenti chtěli dozvědět v konkrétním semináři Mediální výchovy a tvůrčího psaní. Dotázaní, kteří považují výuku mediální výchovy za důležitou, nejčastěji zmiňovali práci a orientaci v médiích, rozpoznání objektivních a nestranných informací, hledání spolehlivých zdrojů informací, práci se zdroji, třídění informací, přesné vyjadřování, psaní článků, fungování médií, utvoření si vlastního nezaujatého obrazu o určité události a snížení vlivu médií na jednotlivce. Studenti, kteří výuku mediální výchovy za důležitou nepovažují, většinou na tuto otázku nedokázali najít odpověď a nechávali dotaz nevyplněný. Pokud výsledek porovnáme se studenty účastnicími se skupinových diskuzí, pak se odpovědi spíše podobaly názorům studentů semináře, kteří navíc uváděli chování a bezpečnost na sociálních sítích a v prostředí internetu. Tento názor nebyl u respondentů dotazníku zmíněn ani jednou.

Celkově 78% studentů se s výukou mediální výchovy setkalo v rámci ostatních předmětů. Dá se předpokládat, že zbylých 22% se s výukou také setkalo, avšak nedokázali výklad zařadit pod problematiku mediální výchovy. Studenti se s mediální výchovou nejčastěji setkali v hodinách základů sociálních věd, českého jazyka a dějepisu. Tento výčet byl stejný jako u studentů účastnicích se skupinových diskuzí. Výjimečně respondenti v dotazníku dále uváděli hodiny anglického jazyka, hudební a výtvarné výchovy, informatiky, zeměpisu či matematiky.

Graf č. 11: Setkali jste se s výukou mediální výchovy v rámci ostatních předmětů?



V závěru dotazníku měli studenti vyjádřit svůj názor ohledně formy výuky mediální výchovy. Pouze 20% respondentů, tedy 15 studentů by uvítalo výuku mediální výchovy formou samostatného předmětu. Zároveň 13 z těchto 15 studentů uvažuje o zapsání semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní. Tento fakt koresponduje s výsledky skupinových diskuzí, kdy studenti semináře také preferují výuku mediální výchovy formou samostatného předmětu oproti studentům, kteří se semináře neúčastní a výuku v rámci ostatních předmětů spatřují jako dostačující.

Graf č. 12: Zdá se vám výuka mediální výchovy v rámci ostatních předmětů dostačující?



Zdroj: vlastní zpracování

### 3.3 Závěry výzkumu

Komplexní propojení závěrů obou zvolených metod umožnilo detailní prozkoumání dané problematiky. Přestože dotazníkové šetření mělo sloužit pouze jako doplňkové, v řadě případů přineslo nové poznatky, či dokonce vyvrátilo některé výsledky vyplývající ze skupinových diskuzí. Skupinová diskuze naopak umožnila podrobný vhled do situace na daném gymnáziu, poskytla prostor pro vlastní konkrétní vyjádření názorů, nastolila nové otázky a především umožnila detailně prozkoumat rozličnost názorů mezi studenty, kteří se zajímají o problematiku médií a navštěvují semináře mediální výchovy, a ostatními studenty. Spojení obou metod pak zajistilo vyšší objektivnost výzkumu a zároveň přineslo relevantnější závěry.

Výsledky výzkumu poukázaly na vysokou spokojenost studentů s výukou konkrétního semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní na Gymnáziu Třebíč. Studenti účastníci se semináře se shodují, že seminář splnil jejich očekávání a doporučili by ho mladším studentům k zapsání. Tím byla potvrzena hypotéza č.1, zkoumající spokojenost studentů se seminářem. Studenti kladně hodnotí především produktivní přístup uplatňovaný ve výuce a zpětnou vazbu k jejich konkrétním výstupům

poskytnutou vyučujícím předmětu. Tato skutečnost potvrzuje hypotézu č. 3, která předpokládala upřednostnění praktického přístupu výuky před teoretickým. Největší přínos semináře spatřují studenti v oblasti psaní textů, hodnocení a kritického nahlížení na mediální obsahy a celkové orientaci v mediálním prostředí. Toto potvrzuje předpoklad hypotézy č. 5, která tento výukový rozměr očekávala. Právě praktický nácvik psaní textů vede studenty k zápisu semináře. Studenti vnímají seminář jako možnost přípravy k písemné maturitní práci či jako přípravu na přijímací zkoušky, především v oboru žurnalistiky. Pouze jeden ze studentů uvažuje o následném studiu médií, což vyvrací hypotézu č. 2.

Další hypotéza č. 4, která definovala časopis *Zvonek* jako hlavní motivaci pro studenty, byla potvrzena. Avšak podle studentů právě u časopisu *Zvonek* existuje prostor pro zlepšení. Jako nedostačující spatřují především jeho nízkou periodicitu vydání, jelikož časopis vnímají jako prostor pro zveřejnění svých prací a motivaci k lepším výkonům. Přestože jsou studenti s výukou semináře spokojeni, o jeho budoucím zapsání uvažuje pouze 19 z celkově 74 oslovených studentů. Tento počet se sice může jevit nízký, ale vzhledem k tomu, že v letošním roce navštěvuje seminář 22 studentů, je tento počet zájemců o seminář adekvátní. Zároveň je nabízený seminář považován za profilující k budoucímu studiu na vysokých školách, nikoliv jako rozšiřující obecnou výuku, a proto si jej zapisují především studenti uvažující o studiu žurnalistiky či mediálních věd.

Varovným signálem by však pro pedagogy mělo být nízké povědomí studentů o existenci daného semináře. Výsledky z dotazníkového šetření ukázaly, že více než polovina studentů neví o možnosti zapsání daného semináře. Tímto byla vyvrácena hypotéza č. 6, která předpokládala přehled studentů o možnostech zápisu semináře. Stejně problematické bylo pro studenty vystihnout, co by od semináře očekávali, čímž byla opět vyvrácena hypotéza č. 7, která očekávala znalost studentů obsahové náplně semináře. Ovšem studenti, kteří o zapsání uvažují, měli jasnou představu o požadavcích na seminář. Mezi nejčastější uváděli psát publicistické články, zpracovávat a třídit informace, vytvářet mediální obsahy či orientaci v mediálním prostředí. Studenti by také uvítali získání co nejvíce praktických zkušeností. Velmi pozitivně lze tedy hodnotit shodu obsahu semináře s požadavky studentů. V případě celkového zhodnocení dosahuje seminář *Mediální výchovy a tvůrčího psaní* velmi kladných výsledků v oblasti zájmu a spokojenosti ze strany studentů. Problematické je naopak celkové nízké povědomí studentů o existenci semináře a nedostatečné znalosti o jeho obsahové náplni.



Rozdílnost výsledků obou použitých metod se projevila u otázek vztahujících se k výuce mediální výchovy. Zatímco studenti účastníci se skupinových diskuzí se shodli na důležitosti mediální výchovy, respondenti dotazníkového šetření shledávají mediální výchovu důležitou pouze v 57%. Odlišný výsledek může být způsoben menším zkoumaným vzorkem v případě skupinové diskuze nebo přizpůsobení se jednotlivce názoru většiny. Tím zároveň dochází k vyvrácení hypotézy č. 8, která očekávala vyšší pocit potřebnosti mediální výchovy u studentů gymnázia. Následně měli studenti rovněž vystihnout hlavní smysl a přínos mediální výchovy. Studenti, kteří považují výuku mediální výchovy za důležitou, spatřovali hlavní výukové cíle mediální výchovy v hledání spolehlivých zdrojů informací, schopnosti orientace v médiích, snížení vlivu médií na jednotlivce, ověřování předkládaných informací, třídění informací, psaní článků, vystupování na veřejnosti a prezentování názorů. Studenti ze skupinových diskuzí, kteří navštěvují seminář, navíc uváděli chování a bezpečnost na sociálních sítích a v prostředí internetu, což ostatní studenti nezmínili. Při podrobném porovnání výsledků dojdeme k závěru, že zatímco studenti navštěvující seminář dokázali hlavní přínos mediální výchovy vystihnout, u ostatních studentů byly názory různorodé a často neodpovídaly skutečnému záměru mediálních výchovy. Poslední skupinu tvořili studenti, kteří výuku mediální výchovy za důležitou nepovažují, a tito studenti většinou nedokázali na danou otázku odpovědět, čímž dochází k vyvrácení hypotézy č. 9, která předpokládala znalost obsahu mediální výchovy.

Rozdílnost názorů byla patrná i u otázky na formu výuky mediální výchovy. Zatímco studenti semináře preferují výuku mediální výchovy formou samostatného předmětu, z respondentů účastnících se dotazníkového šetření by tuto variantu uvítalo pouze 20%, tedy 15 studentů. Navíc 13 z těchto 15 studentů uvažuje o zapsání daného semináře. Ostatní studenti považují výuku mediální výchovy v rámci ostatních předmětů za dostačující, čímž je potvrzena hypotéza č. 11, která tuto situaci předvídala. Z výsledků skupinových diskuzí rovněž vyplývá, že studentům nepřipadá obsah mediální výchovy natolik náročný, aby pokryl celý školní rok. Zároveň se však podle výsledků dotazníkového šetření celkem 22% studentů s výukou mediální výchovy neseťkalo ani v rámci ostatních předmětů. Vzhledem k tomu, že všichni studenti navštěvují stejné gymnázium a absolvují podobné předměty, dá se tedy předpokládat, že studenti nedokázali výklad zařadit pod problematiku mediální výchovy. Z tohoto důvodu bych hypotézu č. 10, která předpokládala identifikování výuky mediální výchovy v ostatních předmětech, označila za potvrzenou. Ostatní studenti se shodli, že

s mediální výchovou se setkali především při výuce českého jazyka, základů společenských věd a dějepisu. Celkově výsledky dotazníkové šetření ukázaly, že mezi studenty gymnázia panuje relativně nízké vnímání důležitosti mediální výchovy, stejně jako nízká znalost jejího obsahu. Celkově z výsledků obou zvolených metod vyplynulo, že studenti nevnímají potřebu více se vzdělávat v oblasti mediální výchovy a průřezová výuka v ostatních předmětech jim vyhovuje a považují ji za adekvátní. Výjimku tvořili pouze studenti, kteří se o seminář mediální výchovy zajímají nebo kteří ho již navštěvují.

Důležitost orientace v médiích však spatřuje celkem 85% respondentů z dotazníkového šetření. V případě skupinové diskuze o důležitosti mediálního přehledu v dnešním světě nepochyboval nikdo, čímž spíše dochází k potvrzení hypotézy č. 12, která vnímání důležitosti orientace v médiích očekávala. Stejně tak se všichni účastníci skupinové diskuze shodli, že nemají adekvátní orientaci v médiích. Naopak v případě dotazníkového šetření se polovina studentů domnívá, že o médiích má dostačující přehled. Rozdílné výsledky opět mohou být způsobeny menším zkoumaným vzorkem a nižším pocitem anonymity v případě skupinové diskuze. Tyto výsledky vyvrací hypotézu č. 14, která předpokládala častější pocit studentů o dostatečné znalosti médií. Všichni studenti zároveň problematicky hledali odpověď na otázku, co by člověk měl o médiích vědět, aby se v nich mohl orientovat, což vyvrací hypotézu č. 13. Nejčastěji pak uváděli znát fungování médií, zvolit relevantní média, čerpat informace z více zdrojů, odolat manipulaci a vlivu médií, třídít a ověřovat obsahy a nedůvěřovat veškerým poskytovaným informacím.

Předchozí názory vycházejí ze skutečnosti, že 95% respondentů dotazníkového šetření se domnívá, že média mohou upravovat a zatajovat určité informace a téměř sto procent dotázaných je přesvědčeno, že média mohou manipulovat s lidmi a ovlivnit jejich rozhodování. Stejně názory panovaly i v případě skupinových rozhovorů, kde se studenti jednohlasně shodli, že média si mohou měnit informace podle svých potřeb. Tyto výsledky vyvrací hypotézu č. 15, která od studentů očekávala zcela opačné názory. Studenti účastníci se diskuze rovněž často naráželi na roli cenzury v médiích a hlavní příčinu vlivu a moci médií spatřují v nedostatečné četbě knih, která podle jejich názoru zapříčiňuje nedostatečnou schopnost lidí chápat informace v kontextu dalších událostí. Z diskuze rovněž vyplynulo, že studenti vnímají i tlak na média ze strany společnosti. Média podle studentů nabízejí informace, které společnost požaduje a za které je ochotna zaplatit. Právě dojem vlivu a moci médií vede studenty k ověřování

předkládaných informací. Podle výsledků dotazníkového šetření si necelých sto procent dotázaných dohledává dostupné poznatky z více zdrojů, čímž je potvrzena hypotéza č. 16, která kontrolu informací u studentů očekávala. Závěry jsou však odlišné od skupinové diskuze, kde studenti navštěvující seminář pro získání objektivního přehledu čerpají informace z více zdrojů, avšak studenti nenavštěvující daný seminář si ověřují informace spíše výjimečně. Stejně proporční výsledky se objevily i u otázky zaměřující se na bulvarizaci médií. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že přes devadesát procent studentů se domnívá, že média jsou dnes více bulvární. Ke stejnému závěru došli i studenti semináře v případě skupinové diskuze. Naopak studenti, kteří se semináře neúčastní, tento trend nepozorují. Přesto se dá poslední hypotéza č. 17 označit spíše za potvrzenou, že tedy studenti pocíťují vyšší bulvarizaci médií.

Celkově lze z výsledků pozitivně zhodnotit, že studenti vnímají důležitost orientace a porozumění mediálnímu prostředí. Problematické je ovšem relativně nízké vnímání důležitosti výuky mediální výchovy. Důvodem může být subjektivní pocit studentů o vlastním dostatečném přehledu v médiích či nedostatečná informovanost o obsahu a smyslu mediální výchovy. Vzhledem k tomu, že studenti pocíťují hrozbu vlivu a manipulace ze strany médií, stejně jako rostoucí význam bulvarizace informací, je pozoruhodné, že nevnímají potřebu rozšíření prostoru pro vzdělávání v oblasti mediální výchovy.

Záměrem mnou realizovaného výzkumu nebylo vyvodit všeobecně platné závěry o současné výuce mediální výchovy na středních školách ani získat komplexní pohled studentů na problematiku mediální výchovy. Avšak závěry z výzkumu přinesly relativně podrobný vhled do současné situace na daném gymnáziu a nastolily zajímavé otázky, které by se mohly stát předmětem dalšího hlubšího zkoumání a mohly by sloužit jako východisko pro následné analýzy.

## Závěr

Záměrem mojí bakalářské práce bylo získat pohled studentů na problematiku mediální výchovy. Tato práce byla věnována výuce mediální výchovy obecně, ale zároveň měla poskytnout vhled do situace na konkrétním gymnáziu. První část práce obsahuje teoretický základ tématu. Snažila jsem se poskytnout pouze základní přehled spojený především s vymezením elementárních pojmů a přiblížením současné podoby a stavu mediální výchovy v České republice. Stěžejní část práce tvoří výzkum postavení mediální výchovy na středních školách.

Konkrétní výzkum byl realizován na Gymnáziu Třebíč, kde uplatňují výuku mediální výchovy formou dobrovolně volitelného semináře pro studenty. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou ohniskových skupin mezi studenty třetího a čtvrtého ročníku gymnázia, kteří si mohou seminář zapisovat do svých vzdělávacích plánů. Zvolená struktura zkoumaných skupin poskytla prostor pro srovnání poznatků získaných od studentů s rozdílnou zkušeností s mediální přípravou. Souběžně s kvalitativním výzkumem byl realizován kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření mezi studenty druhého ročníku gymnázia. Spojení obou zvolených metod se ukázalo jako klíčové a vhodné pro dosažení vyšší objektivnosti výzkumu a zajištění ucelenějších a přesnějších závěrů. V první fázi výzkumu byla pro zjištění aktuální situace na daném gymnáziu provedena analýza dokumentů a byly realizovány individuální rozhovory s příslušnými pedagogy.

Výzkum poukázal na vysokou spokojenost studentů s výukou konkrétního semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní na Gymnáziu Třebíč. Problematické se však ukázalo nízké povědomí ostatních studentů o existenci semináře a nedostatečné znalosti o jeho obsahu a náplni. Výzkum také odhalil kritické body obecně spojené s mediální výchovou. Přestože studenti vnímají potřebu orientace a porozumění mediálnímu prostředí, nutnost vyučovat mediální výchovy nepocítují. Stejně alarmující se může jevit nízká znalost obsahu a cíle mediální výchovy, podobně jako vysoký subjektivní pocit studentů o vlastním dostatečném přehledu v médiích. Studenti rovněž nevnímají potřebu rozšíření prostoru pro vzdělávání v oblasti mediální výchovy, přestože pocítují hrozbu vlivu a manipulace ze strany médií, stejně jako rostoucí význam bulvarizace informací. Právě tato klíčová zjištění výzkumu by mohla tvořit základ pro budoucí podrobnější zkoumání dané problematiky či se stát východiskem pro zavedení příslušných opatření, která by mohla danou situaci řešit.

## Resumé

The intention of my thesis was to get the students' views on the issue of media education. This thesis concerns the teaching of media education in general, but also provides an insight into the situation at a particular grammar school. The first part contains the theoretical basis of the topic. I presented a basic outline of concepts and the current forms of media education in the Czech Republic. The central part comprises the research of the status of media education in secondary schools.

The specific research was realised at a grammar school in Třebíč, where the teaching of media education is applied through voluntary optional seminars for students. The research was conducted by using a qualitative method of focus groups among the third and fourth grade students who could elect to the seminar. The chosen structure of the surveyed groups provided the space to compare lessons of students with different experience regards media. Concurrently with the qualitative research, a quantitative research was conducted through a questionnaire survey among students of the second grade. Bringing both selected methods together proved to be crucial and useful for achieving a greater objectivity in the research and ensuring more consistent and accurate conclusions. In the first phase of the research an analysis of documents was done to determine the current situation at the grammar school and individual interviews with competent teachers were also conducted.

The research pointed at the high student satisfaction with teaching in the specific seminar of media education and creative writing at the grammar school in Třebíč. However, with the other students little awareness of the existence of the seminar and the lack of knowledge about its contents and aims was problematic. The research also revealed critical points associated with media education. Although students perceive a need for an orientation and understanding of the media environment, the need to teach media education is low. In addition, the low knowledge of content and objectives of media education may seem to be alarming, as well as the students' subjective feeling about their sufficient knowledge of media. Students also do not see the need to expand the space for training in media education, in spite of the fact that they realise the threat of the influence and manipulation by media, as well as the growing number of tabloid media. In conclusion, these key research findings could form the basis for future detailed investigation into the issue or may become a basis for implementing the measures which could change the situation.

## Použitá literatura

### *Knižní:*

BÍNA, Daniel. *Výchova k mediální gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. 103 s. ISBN 80-7040-844-8.

BUCKINGHAM, D. *Media education: literacy, learning and contemporary culture*. 1st pub. Cambridge: Polity Press, 2003. 232 s. ISBN 0-7456-2830-3.

FRANK, Tomáš a JIRÁSKOVÁ, Věra. *K mediální výchově*. 1. vyd., Praha: SPHV, 2008. 124 s. ISBN 978-80-904187-4-5.

JIRÁK, Jan, WOLÁK, Radim. *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*. Praha: Radioservis, 2007. 152 s. ISBN 978-80-86212-58-6.

McLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: Extenze člověka*. Přeložil Miloš Calda. Praha: Mladá fronta, 2011. 400 s. ISBN 978-80-204-2409-9.

MIČIENKA, Marek a JIRÁK, Jan. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, 296 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

MIČIENKA, Marek a JIRÁK, Jan. *Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele*. Praha: Partners Czech, 2006. 218 s. ISBN 80-239-6762-2.

MORGAN, David. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 2001. ISBN 80-85834-77-4.

POSPÍŠÍL, Jan a ZÁVOZDNÁ, Sára Lucie. *Mediální výchova*. 1. vyd. Karlice na Hané: Computer Media, 2009. 88 s. ISBN 978-80-7402-022-3.

POTTER, James W. *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. 1. vyd. California: Sage Publications, 2004. 309 s. ISBN 0-7619-2951-7.

ROTH, Jiří. *Mediální výchova v Čechách*. 1. vyd. Tutor, 2007. 118. s. ISBN 80-86700-25-9.

RABUŠICOVÁ, Milada. *Gramotnost: Staré téma v novém pohledu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 199 s. ISBN 80-86251-14-4.

ŠUBRT, Jiří. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění*. Praha: Karolinum, 2000. 241 s. ISBN 80-7184-522-1

ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0

#### *Internetové a ostatní zdroje:*

ČESKO. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Harmonogram školské reformy. *Msmt.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z:  
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/harmonogram>

DOMBROVSKÁ, Michaela. Informační gramotnost: Teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna knihovnická revue*, 2004, roč. 15, č. 1. [2014-09-16]. Dostupné z:  
<http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html#39p>

JIRÁK, Jan. Proč potřebujeme mediální výchovu. In: *Metodický portál RVP* [online]. 2006 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/540/PROC-POTREBUJEME-MEDIALNI-VYCHOVU.html/>

JIRÁK, Jan. Přístupy ke studiu médií. In: *Metodický portál RVP* [online]. 15.5.2006 [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/544/PRISTUPY-KE-STUDIUM-MEDII.html/>

METODICKÝ PORTÁL RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ.  
*Metodický portál RVP* [online]. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz)

METODICKÝ PORTÁL RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Rvp.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-017]. Dostupné z <http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/prehled-dokumentu-rvp-aktualni-do-konce-roku-2012/rvp-g>

ODBORNÁ KOMISE PRO INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A INFORMAČNÍ GRAMOTNOST NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH. Jak rozumíme informační gramotnosti. *Ivig.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-16]. Dostupné z: <http://www.ivig.cz/informacni-gramotnost.html>

PLÁŠEK, Radovan. Mediální výchova a mediální gramotnost v kontextu českého školství. Nástin předpokladů, možností a limitů. *Revue pro média*. 2004, č. 8. s. 9-13. [2014-09-17]. Dostupné z: [http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Revue08/esej\\_plasek\\_rpm08.pdf](http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Revue08/esej_plasek_rpm08.pdf)

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE. Rámcový vzdělávací program. *Vuppraha.cz* [on-line]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z [http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07\\_final.pdf](http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf)

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v gymnáziích. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. 54 s. [cit. 2014-09-22]. ISBN 978-80-87000-77-9. Dostupné z WWW: [http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/10/Doporucene\\_ocekavane\\_-vystupy\\_-gymnazia.pdf](http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/10/Doporucene_ocekavane_-vystupy_-gymnazia.pdf)

WOLÁK, Radim. Methodological Materials for Teaching Media Education in the Czech Republic: Prematurely Obsolete or Insufficient Support?. *E-Pedagogium*. 2013, 2., s. 96-109. [2014-09-17]. Dostupné z: [http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user\\_upload/PdF/e-pedagogium/2013/e-Pedagogium\\_2-2013web.pdf](http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/2013/e-Pedagogium_2-2013web.pdf)



ZLATUŠKA, Jiří. Informační společnost. *Zpravodaj ÚVT MU*. 1998, roč. 8, č. 4, s 1-6.  
[2014-09-14]. Dostupné z: <http://webservice.ics.muni.cz/bulletin/articles/122.html>

*Legislativa:*

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.  
1. 1. 2005. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>

## Seznam použitých zkratk

MV	Mediální výchova
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
ČR	Česká republika
USA	Spojené státy americké (the United States of America)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
IALS	Mezinárodní výzkum funkční gramotnosti dospělých (International Adult Literacy Survey)

## Seznam grafů:

Graf č. 1: Domníváte se, že je dnes důležité rozumět médiím? .....	30
Graf č. 2: Máte pocit, že víte o médiích dostatek? .....	30
Graf č. 3: Sledujete média s kritickým přístupem nebo je vnímáte jako zdroj zábavy? .....	31
Graf č. 4: Máte pocit, že vám média mohou něco tajit, upravovat si informace? .....	31
Graf č. 5: Mohou média lidmi manipulovat a ovlivnit jejich rozhodování a názory? .....	32
Graf č. 6: Čerpáte informace z více zdrojů, pokud se zajímáte o určitou událost? .....	32
Graf č. 7: Domníváte se, že jsou dnes média více bulvární? .....	33
Graf č. 8: Víte, že je na zdejším gymnáziu seminář MV a tvůrčího psaní? .....	33
Graf č. 9: Zapsali byste si seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní? .....	34
Graf č. 10: Je podle vás výuka mediální výchovy důležitá? .....	34
Graf č. 11: Setkali jste se s výukou mediální výchovy v rámci ostatních předmětů? .....	35
Graf č. 12: Zdá se vám výuka MV v rámci ostatních předmětů dostačující? .....	36

## Seznam příloh

Příloha č. 1: Scénář individuálního rozhovoru s pedagogy .....	48
Příloha č. 2: Scénář diskuze – studenti semináře .....	48
Příloha č. 3: Scénář diskuze – studenti nenavštěvující seminář .....	50
Příloha č. 4: Dotazník pro studenty .....	51
Příloha č. 5: Časopis Znovek (obrázek) .....	52

## **Přílohy**

### **Příloha č. 1: Scénář individuálního rozhovoru s pedagogy**

1. Co je náplní a cílem semináře Mediální výchovy a tvůrčího psaní?
2. Na co se přesně zaměřujete? Co by měli studenti po absolvování znát?
3. Z jakých materiálů při výuce vycházíte?
4. Kolik studentů navštěvuje v současnosti seminář a z jakých ročníků?
5. Jak probíhá výběr studentů do semináře? Musí splnit nějaké požadavky?
6. Přístupujete k výuce spíše prakticky nebo věnujete více času teoretickým základům?
7. Studenti v semináři vydávají časopis Zvonek, mohou texty publikovat i jinde?
8. Časopis tvoří pouze studenti semináře, nebo mohou přispívat i ostatní studenti?
9. Jak konkrétně vydávání časopisu funguje? Do jaké míry se zapojují studenti?
10. Jak často se časopis vydává?
11. Podle čeho jsou vybírány texty, které se v časopisu objeví?
12. Zaměřujete se v semináři pouze na vytváření textů, nebo vedete studenty i ke kritickému nahlížení na předkládané mediální obsahy?

### **Příloha č. 2: Scénář diskuze – studenti semináře**

#### **Obecná rovina: mediální výchova**

1. K čemu má mediální výchova podle vás směřovat? Co je jejím hlavním přínosem, co má studentům předat, naučit je?
2. Je podle vás důležité vyučovat mediální výchovu?
3. Setkali jste se s výukou mediální výchovy v jiných předmětech, třeba jen okrajově?
4. Připadá vám výuka mediální výchovy v rámci ostatních předmětů dostačující nebo byste preferovali samostatný předmět?
5. Dokázali byste vyjmenovat nějaké publikace týkající se mediální výchovy?

### **Otázky vztahující se ke konkrétnímu semináři**

1. Proč jste se rozhodli navštěvovat seminář Mediální výchovy a tvůrčího psaní?
2. Přemýšlíte nad studiem oboru mediální studia na vysoké škole? Případně, co plánujete na vysoké škole studovat?
3. Splňuje tento seminář vaše očekávání?
4. Doporučili byste mladším studentů zápis tohoto semináře, z jakých důvodů?
5. V čem hodnotíte největší přínos semináře pro vás? Kam vás posunul?
6. Co byste chtěli na semináři změnit, případně co více se dozvědět?
7. V semináři nahlížíte na mediální výchovu spíše praktickým způsobem. Je to podle vás zajímavější? Vyhovuje vám více produktivní přístup než čistá teorie? Z jakých důvodů?
8. Na semináři se učíte tvořit jednotlivé texty. Domníváte se, že díky tomu dokážete lépe rozpoznat kvalitu textů v jednotlivých médiích? Ovlivňují vás znalosti získané v semináři například při výběru média, které sledujete?
9. Domníváte se, že díky semináři dokážete více kriticky nahlížet a hodnotit předkládané mediální produkty a obsahy?
10. Domníváte se, že máte větší přehled v médiích, že vám seminář pomohl se lépe orientovat na mediálním trhu a nechat se méně ovlivnit ze strany médií?

### **Obecná rovina: média**

1. Domníváte se, že je dnes důležité médiím rozumět? Orientovat se v nich?
2. Máte pocit, že vy osobně víte o médiích dostatek?
3. Co by měl podle vás člověk o médiích vědět, aby se v nich mohl orientovat?
4. Máte pocit, že vám média mohou něco tajit, upravovat informace?
5. Domníváte se, že mohou média lidmi manipulovat, ovlivnit jejich rozhodování a názory?
6. Pokud ano, co je podle vás příčina vlivu a moci médií?
7. Domníváte se naopak, že společnost může nějakým způsobem ovlivnit, to co médium produkuje?
8. Čerpáte informace z více zdrojů, pokud se zajímáte o určitou událost?
9. Domníváte se, že jsou dnes média více bulvární?
10. Sledujete média s kritickým přístupem nebo je vnímáte spíše jako zdroj zábavy?
11. Dokázali byste analyzovat v pohledu mediální výchovy hlavní odlišnosti mezi komerčním a veřejnoprávním médiem?

### **Příloha č. 3: Scénář skupinové diskuze – studenti nenavštěvující seminář**

#### **Otázky vztahující se ke konkrétnímu semináři**

1. Víte, že je na zdejším gymnáziu seminář mediální výchovy a tvůrčího psaní?
2. Uvažujete o zapsání takového semináře?
3. Co byste od něj očekávali? Co byste se chtěli dovědět?

#### **Obecná rovina: mediální výchova**

1. K čemu má mediální výchova podle vás směřovat? Co je jejím hlavním přínosem, co má studentům předat, naučit je?
2. Je podle vás důležité vyučovat mediální výchovu?
3. Setkali jste se s výukou mediální výchovy v jiných předmětech, třeba jen okrajově?
4. Připadá vám výuka mediální výchovy v rámci ostatních předmětů dostačující nebo byste preferovali samostatný předmět?
5. Dokázali byste vyjmenovat nějaké publikace týkající se mediální výchovy?

#### **Obecná rovina: média**

1. Domníváte se, že je dnes důležité médiím rozumět? Orientovat se v nich?
2. Máte pocit, že vy osobně víte o médiích dostatek?
3. Co by měl podle vás člověk o médiích vědět, aby se v nich mohl orientovat?
4. Máte pocit, že vám média mohou něco tajit, upravovat informace?
5. Domníváte se, že mohou média lidmi manipulovat, ovlivnit jejich rozhodování a názory?
6. Pokud ano, co je podle vás příčina vlivu a moci médií?
7. Domníváte se naopak, že společnost může nějakým způsobem ovlivnit, to co médium produkuje?
8. Čerpáte informace z více zdrojů, pokud se zajímáte o určitou událost?
9. Domníváte se, že jsou dnes média více bulvární?
10. Sledujete média s kritickým přístupem nebo je vnímáte spíše jako zdroj zábavy,
11. Dokázali byste analyzovat v pohledu mediální výchovy hlavní odlišnosti mezi komerčním a veřejnoprávním médiem?

## Příloha č. 4: Dotazník pro studenty

### MEDIÁLNÍ VÝCHOVA POHLEDEM STUDENTŮ

Karlova univerzita, Fakulta sociální věd, Mediální studia  
Bc. Eliška Mrázková

celkový čas cca 15 minut

#### Otázky vztahující se k médiím:

- |  |     |    |
|--|-----|----|
| 1. Domníváte se, že je dnes důležité médiím rozumět? Orientovat se v nich?               | ANO | NE |
| 2. Co by měl člověk o médiích vědět, aby se v nich mohl orientovat?                      |     |    |
| 3. Máte pocit, že víte o médiích dostatek?   | ANO | NE |
| 4. Sledujete média s kritickým přístupem nebo je vnímáte spíše jako zdroj zábavy?        |     |    |
| 5. Máte pocit, že vám média mohou něco tajit, upravovat si informace?                    | ANO | NE |
| 6. Čerpáte informace z více zdrojů, pokud se zajímáte o určitou událost?                 | ANO | NE |
| 7. Domníváte se, že mohou média lidmi manipulovat, ovlivnit jejich rozhodování a názory? | ANO | NE |
| 8. Domníváte se, že jsou dnes média více bulvární?                                       | ANO | NE |

#### Otázky vztahující se k mediální výchově

- |   |     |    |
|---|-----|----|
| 1. Víte, že je na zdejším gymnáziu seminář mediální výchovy a tvůrčího psaní?   | ANO | NE |
| 2. Zapsali byste si tento seminář?  | ANO | NE |
| 3. Co byste od něj očekávali? Co byste se chtěli dovědět?   |     |    |
| 4. Je podle vás výuka mediální výchovy důležitá?  | ANO | NE |
| 5. Co hlavního má mediální výchova studenty naučit? (zvažujte i žáky ZŠ i studenty gymnázia)                            |     |    |
| 6. Setkali jste se s výukou mediální výchovy v rámci ostatních předmětů, třeba jen okrajově?                            | ANO | NE |
| 7. Pokud ano, v jakých předmětech?  |     |    |
| 8. Připadá vám výuka mediální výchovy v rámci ostatních předmětů dostačující nebo byste preferovali samostatný předmět? |     |    |

## Příloha č. 5: Časopis Zvonek (obrázek)



časopis studentů Gymnázia Třebíč

ročník 34 číslo 1  
listopad 2014

**Vydavatel:**  
Gymnázium Třebíč  
Masarykovo náměstí 9/116, Třebíč

**Redakce:**  
Michal Oberreiter,  
Dominika Kadulová, Silvie Šmardová,  
Martin Scheubrein,  
studenti semináře tvůrčího psaní  
a mediální výchovy

**Technická a výtvarná podpora:**  
Mgr. Lenka Mahelová

**Design a celková koncepce:**  
2004–2012 Marius Svoboda

**Tisk:** Amaprint Kerndl s.r.o. Třebíč  
náklad 60 výtisků

**VAŠE PŘÍSPĚVKY V KOŠI NEKONČÍ!**

**Partneři časopisu ZVONEK**




ZVONEK.JECOOL.NET





**ZVONEK**  
1  
XXXIV. ročník

Zpravodajství | Téma | Studenti | Tvorba | Recenze

**Film**

ZVONEK.JECOOL.NET



**Rozhovor**

bené finanční prostředky. Ty měly původně pocházet z ROP (Regionálního operačního programu). Krajský odbor školství, mládeže a sportu má v plánu využít tyto prostředky na vybudování tzv. „badatelských center“ v pěti největších gymnáziích kraje. A právě v oné přístavbě má být toto centrum. Protože stále „bojujeme“ s nedostatkem prostor pro výuku, bylo rozhodnuto o výstavbě třípodlažní přístavby, kde by kromě „badatelského centra“ byly i jiné učebny, případně knihovna. Bohužel, soused budovy gymnázia již třikrát podal k plánům stavby připomínku. Dvakrát úspěšně, třetí připomínka je řešena ve správním řízení. Tato jednání probíhají již přes rok a domluva s majitelem sousedního objektu je marná. Zkoušeli jsme to, leč bezúspěšně.

**Odkud vlastně naše škola získává peníze na tyto rekonstrukce a další různé aktivity?**

Jak jsem již uvedla, škola je majetkem Kraje Vysočina, takže ten všechny stávající opravy financuje. Provoz všech škol (energie, drobné opravy) je financován z krajského rozpočtu podle předem daných pravidel. Chceme-li něco navíc, musíme si sehnat buď sponzory, nebo se zapojit do projektů z fondů EU. Významným partnerem Gymnázia Třebíč je skupina ČEZ, jsme její partnerskou školou. Naším úkolem je tuto spolupráci náležitě zviditelnit. Kromě řady jiných aktivit se například každoročně účastníme Jaderné maturity, kterou pořádá Jaderná elektrárna Dukovany. Dalšími sponzory gymnázia jsou například TEDOM, TTS a MANN + HUMMEL Service. Všem dárcům jsme velice vděční a doufáme, že se najdou další, kteří budou chtít podpořit naši školu. Nakonec bych ještě zmínila grantové programy Kraje Vysočina na podporu IT, které jsme využili v loňském školním roce.

**Mezi studenty se vydatně diskutuje o studentské Wi-Fi. Klíčovou otázkou je, zda bude zveřejněno přístupové heslo?**


Hlavním problémem Wi-Fi je stále její využitelnost. A prioritou samozřejmě je, aby fungovala učitelům v hodinách. V tomto školním roce by měla být rozšířena v přízemí o několik dalších access pointů a postupně podle toho, jak bude pokračovat rekonstrukce elektrorozvodů, budeme posilovat i Wi-Fi síť. Přístup však bude pravděpodobně omezen tak, aby během vyučování mohla být využívána pouze pro potřeby výuky.

**A na závěr dovolte otázku osobní... Nestýská se vám po profesi učitelky?**

Abych se přiznala, učení mi chybí hodně. Bylo to také moje největší dilema při rozhodování o změně kariéry.

Děkujeme za rozhovor, přejeme hodně energie a co nejméně komplikací.

8 Deník, Marek Hedbávný ZVONEK




**Film**

**Top 20 filmů dle žebříčku CSFD.cz**

**Co byste si rozhodně neměli nechat uniknout...**

1. Vykoupení z věznic <i>Shawshank</i> (1994)	11. Pelíšky (1999)
2. Forrest Gump (1994)	12. Tenkrát na Západě (1968)
3. Přelet nad kukačím hnízdem (1975)	13. Rivalové (2013)
4. Zelená míle (1999)	14. Pulp Fiction: Historky z podsvětí (1994)
5. Schindlerův seznam (1993)	15. Terminátor 2: Den zúčtování (1991)
6. Sedm (1995)	16. Mlčení jehňátek (1991)
7. Kmotr (1972)	17. Gran Torino (2008)
8. Dvanáct rozhněvaných mužů (1957)	18. Pán prstenů: Společenstvo Prstenu (2001)
9. Nedotknutelní (2011)	19. Hodný, zlý a ošklivý (1966)
10. Kmotr II (1974)	20. Temný rytíř (2008)



Život  
může být  
uštěherný,  
když se ho  
nebojíte.

Charlie Chaplin

9 ZVONEK ilustrace Petro Vrtalová



Redakce Zvonku  
přeje  
všem čtenářům  
klidné prožití  
vánočních svátků  
a mnoho úspěchů  
v roce 2015.



## HIP HOP style



téma

Jedná se převážně o hudební styl složený z tzv. Dingu a rapu. Díky této hudbě vznikl i nový módní styl. Tento styl má i své grafické vyjádření, kterému se přezdívá graffiti. A pohybovým vyjádřením stylu hip hop je breakdance nebo street dance.

### Sociální chování

Většina z těchto hiphopových umělců se vyskytuje v ulicích. Čerpají odtud nové umělecké poznatky, využívají ulici k novým „breakovým“ prvkům nebo se nechávají inspirovat ulicí pro své rapové texty. Texty raperů jsou převážně o životě. Mají vyjadřovat jejich trápení nebo nějakou situaci, která je v životě potkala.

### Místo, četnost výskytu

„Hopeři“ se vyskytují všude a kdykoli. Jsou to lidi, kteří hledají samotu, ale zároveň mají svoji „crew“ a s tou tráví volný čas.

### Doba aktivní

Tato skupina je aktivní jednoduše ve dne v noci.

### Ikony, inspirace

Inspirací se pro všechny rapery staly americké hvězdy. Mezi ně patří například

Eminem, 50cent, Snoop Dog a mnoho dalších... V českém rapu se objevuje například skupina PSH, raper Orion nebo také dvojice Indy a Wich.



### Historie

Hiphopová kultura začala vznikat v 70. letech 20. století v USA v černošských ghettech. První zmínky o hiphopu jsou z newyorského Bronxu. Další zmínka je z Los Angeles. V 90. letech se stal populárnější. Černoši byli dříve doménou tohoto stylu, ale později se na hudební scéně začaly objevovat první bílé ovečky (Eminem, Beastie Boys).

## PUNK IS NOT DEAD

téma

Punk je životní a samozřejmě i hudební styl. V angličtině slovo punk znamená „výtržník“. Punkáči mají jednu společnou ideu, a tou je být odlišný a bouřit se vlastně proti čemukoliv. Nacismu, rasové diskriminaci, politice, konvencím, komerčnosti, proti běžnému každodennímu životu. Vzhledově se vyznačují specifickou extravagancí (i když těžko říci, co se v dnešní době dá považovat za extravagantní) módou roztrhaných jeansů, těžkých velkých bot, kožených „kriváků“, spínacích špendlíků či typickým účesem čírem.

### Sociální chování

Na veřejnosti se snaží okolí šokovat jak svým vzhledem, tak svým nespoutaným chováním. Setkávají se na koncertech, v hudebních klubech nebo pouze venku na ulicích, kde spolu „zabijí čas“.

### Místo, četnost výskytu

All around the world.

### Doba aktivity

Vikend. Osmá hodina večerní až ranní hodiny následujícího dne.

### Ikony, inspirace

Ramones, The Clash, Patti Smith, Sex

Pistols, Malcolm McLaren...

### Historie

Punk vznikl ve Velké Británii v 70. letech jako reakce na neúspěšné hnutí hippies, které chtělo spasit svět láskou a mírem. Heslem „no future“ hlásala mládež, že už nemá žádnou budoucnost.

